

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ในบทนี้เป็นการนำเสนอผลการศึกษา ความเคลื่อนไหวของชุมชนบ้านป่าข่อยเหนือ รวมทั้งสาเหตุ เจือปนใจและผลการยอมรับ ที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับของชุมชนต่อปัญหามลพิษจากฟาร์มปศุสัตว์ กรณีบ้านป่าข่อยเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ความเคลื่อนไหวของชุมชนในการต่อต้านปัญหามลพิษจากฟาร์มปศุสัตว์

- ก่อนการตั้งฟาร์มปศุสัตว์
- ภายหลังการตั้งฟาร์มปศุสัตว์

ส่วนที่ 2 สาเหตุแห่งการยอมรับของชุมชนในการต่อต้านปัญหามลพิษจากฟาร์มปศุสัตว์

ส่วนที่ 3 ผลแห่งการยอมรับของชุมชนในการต่อต้านปัญหามลพิษจากฟาร์มปศุสัตว์

4.1 ความเคลื่อนไหวของชุมชนในการต่อต้านปัญหามลพิษจากฟาร์มปศุสัตว์

4.1.1 ก่อนการตั้งฟาร์มปศุสัตว์

การศึกษาครั้งนี้ ทำการศึกษาในพื้นที่บ้านป่าข่อยเหนือ ตำบลสันผีเสื้อ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นที่ตั้งของฟาร์มปศุสัตว์ขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษกลิ่นมูลสัตว์ที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนบ้านป่าข่อยเหนือ รวมทั้งชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงที่อยู่โดยรอบฟาร์ม ประกอบด้วยชุมชนในพื้นที่หมู่ที่ 4, 5 และ 6 ตำบลหนองจ่อม อำเภอสันทราย และในพื้นที่หมู่ที่ 5 ตำบลเหมืองแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

ในเขตพื้นที่บ้านป่าข่อยเหนือ ตำบลสันผีเสื้อ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามีชุมชนรวมทั้งสิ้น 124 หลังคาเรือน มีประชากร 597 คน จำแนกเป็นเพศชาย 304 คน เพศหญิง 293 คน ส่วนชุมชนบ้านท่าเกวียน หมู่ที่ 4 ตำบลหนองจ่อม อำเภอสันทราย มีชุมชน 852 หลังคาเรือน มีประชากร 2,001 คน จำแนกเป็นเพศชาย 958 คน เพศหญิง 1,043 คน สำหรับบ้านแม่แก้วหลวง หมู่ที่ 5 ตำบลหนองจ่อม อำเภอสันทราย พบว่ามีชุมชนจำนวน 196 หลังคาเรือน รวมประชากรทั้งสิ้น 780 คน ทั้งนี้เป็นเพศชาย 383 คน เพศหญิง 397 คน ส่วนบ้านหนองไคร้ หมู่ที่ 6 ตำบลหนองจ่อม อำเภอสันทราย มีชุมชนรวม 587 หลังคาเรือน มีประชากร 1,226 คน เป็นเพศชาย 581 คน เพศหญิง 645 คน และบ้านหนองเขียว หมู่ที่ 5 ตำบลเหมืองแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามีชุมชนรวม 157 หลังคาเรือน และมีประชากร 535 คน โดยเป็นเพศชาย 261 คน และเพศหญิง 274 คน ดังนั้น รวมชุมชนทั้งหมด

1,916 หลังคาเรือน และประชากรทั้งสิ้น 5,139 คน ทั้งนี้เป็นเพศชาย 2,487 คน และเพศหญิง 2,652 คน
 ทั้งนี้มีพื้นที่รวมกันทั้งหมด 3,571 ตารางกิโลเมตร

จากการศึกษาปัญหามลพิษด้านกลิ่นมูลสัตว์จากฟาร์มปศุสัตว์ ในเขตพื้นที่บ้านป่าข่อยเหนือ ตำบลสันติเสื่อ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มชาวบ้านในพื้นที่นี้เล่าให้ฟังว่า แต่เดิมก่อนมีการตั้ง ฟาร์มสุกรและไก่ หรือประมาณช่วงก่อนปี 2524 นั้น บ้านป่าข่อยเหนือ แม้วัดตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง เชียงใหม่ก็ตาม แต่ในสมัยก่อนนั้นเส้นทางคมนาคมยังไม่สะดวก จึงทำให้บ้านป่าข่อยเหนือดูราวกับว่า อยู่ห่างไกลจากตัวเมืองเชียงใหม่ค่อนข้างมาก กอปรกับสภาพโดยทั่วไปมีลักษณะเป็นชุมชนชนเมือง มากกว่าชุมชนเมือง อีกทั้งบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงที่อยู่โดยรอบบ้านป่าข่อยเหนือ ส่วนใหญ่ก็เป็นไร่นา และที่ทำกินของเกษตรกร ยังไม่มีบ้านจัดสรร มีแต่ชุมชนของตำบลใกล้เคียงกระจายอยู่อย่างประปราย และยังไม่หนาแน่นเท่าทุกวันนี้ ด้วยเหตุนี้วิถีชีวิตของชาวบ้านในชุมชนบ้านป่าข่อยเหนือโดยส่วนใหญ่ จึงเป็นเกษตรกร ยึดอาชีพทำนา ทำไร่ มีชีวิตความเป็นอยู่เรียบง่าย อาศัยและพึ่งพาธรรมชาติเป็นหลัก สำหรับการรวมตัวของชาวบ้านขณะนั้นไม่เคยปรากฏมาก่อนว่า กระทำไปเพื่อเรียกร้องสิทธิประโยชน์ ใดๆ แต่โดยมากมักรวมตัวกันเพื่อประกอบกิจกรรมส่วนรวมของหมู่บ้านร่วมกัน เป็นต้นว่า งานบุญ งานประเพณี งานปอย และงานदानก๋วยสลาก ซึ่งหมู่บ้านได้จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี หรือเพื่อกิจกรรม สาธารณประโยชน์อื่น ๆ ทั้งสิ้น

นอกเหนือไปจากการดำเนินชีวิตและการประกอบสัมมาชีพส่วนใหญ่ทำนาและทำสวน ชาว บ้านส่วนใหญ่ในชุมชนบ้านป่าข่อยเหนือแห่งนี้ ยังได้เลี้ยงสัตว์เพื่อเป็นอาหารหรือจำหน่ายเป็นรายได้ เสริมด้วย เป็นต้นว่า สุกร เป็ด ไก่ รวมทั้งเลี้ยงไว้เพื่อใช้งาน อาทิ โค กระบือ เป็นต้น และโดยทั่วไปมัก เป็นการเลี้ยงกันเองของแต่ละครัวเรือนในจำนวนที่ไม่มากนัก ซึ่งขณะนั้นยังไม่เคยปรากฏมาก่อน ว่ามี ชาวบ้านหรือนายทุนเข้ามาตั้งฟาร์มปศุสัตว์ทั้งขนาดย่อมและใหญ่ในชุมชนนี้แต่อย่างใด ฉะนั้น ปัญหา มลพิษอันเนื่องมาจากกลิ่นเหม็นมูลสัตว์ ฟุ้งกระจายไปรบกวนความเป็นอยู่ของชาวบ้านทั้งในชุมชน และย่านใกล้เคียง จึงไม่เคยปรากฏมาก่อนด้วยเช่นกัน

จนกระทั่งประมาณปี พ.ศ. 2524 ก็มีนายทุนรายหนึ่งเข้ามาทำกิจการฟาร์มเลี้ยงสุกรและไก่ ในเขตท้องที่ หมู่ที่ 1 บ้านป่าข่อยเหนือ กลุ่มชาวบ้านเล่าต่อว่า ในช่วงแรกๆ ของการเริ่มก่อตั้งกิจการ ฟาร์มปศุสัตว์ ชาวบ้านละแวกดังกล่าวทราบกันแต่เพียงว่าจะมีการตั้งฟาร์มปศุสัตว์ขึ้นในหมู่บ้าน แต่ ส่วนใหญ่ต่างมิได้สนใจหรือคาดคิดกันมาก่อนว่า เมื่อตั้งฟาร์มขึ้นมาแล้วจะเกิดปัญหาใดบ้างที่ส่งผล กระทบต่อชุมชนของตนตามมา และต่างคิดกันเอาเองว่าคงเหมือนกับการเลี้ยงสุกร เลี้ยงไก่ของชาวบ้าน โดยทั่ว ๆ ไป และอีกประการหนึ่งก็คือ ฟาร์มที่มาตั้งดังกล่าวก็อยู่ถึงท้ายหมู่บ้านกลางทุ่งนา อยู่ห่างจาก ชุมชนของชาวบ้านมากพอสมควร จนทางฟาร์มต้องทำถนนเข้าไปสู่ฟาร์มเอง ระยะทางกว่า 1.5 กิโลเมตร จึงคิดว่าไม่น่ามีปัญหาใด ๆ เพียงแต่ว่าตั้งข้อสังเกตว่า กิจการฟาร์มรายนี้ทำกันใหญ่โตกว่าปกติ และยัง

ไม่เคยพบเห็นในหมู่บ้านแห่งนี้มาก่อน ชาวบ้านทราบต่อ ๆ กันมาว่า ทางเจ้าของฟาร์มได้ซื้อที่ดินท้ายหมู่บ้านจากชาวบ้านรวมแล้วกว่า 20 ไร่ มีขนาดพื้นที่กว้างขวางใหญ่โตมาก ชาวบ้านจึงคาดคิดกันเองว่า ในเมื่อเจ้าของฟาร์มเข้าลงทุนในพื้นที่ขนาดนี้แล้ว คงมีการจัดการฟาร์มในด้านต่าง ๆ ที่ดี คงมีการลงทุนด้านเครื่องมือ อุปกรณ์ที่ทันสมัยมาช่วยในการทำฟาร์มด้วย ก็ไม่น่ามีปัญหาหรือเกิดผลกระทบใด ๆ เกิดขึ้น

เมื่อสอบถามเจ้าของฟาร์ม เกี่ยวกับความเป็นมาในการก่อตั้งฟาร์มปศุสัตว์ ในเขตพื้นที่บ้านป่าข่อยเหนือ ได้รับการบอกเล่าว่า แต่เดิมก่อนที่จะมาตั้งกิจการฟาร์มปศุสัตว์ในพื้นที่บ้านป่าข่อยเหนือแห่งนี้ ได้ประกอบกิจการฟาร์มสุกรและไก่ในท้องที่ตำบลป่าแดด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มาก่อน โดยขณะนั้นเข้าไปตั้งฟาร์มในพื้นที่ชุมชนซึ่งมีชาวบ้านอาศัยกันอยู่ก่อนแล้ว ซึ่งในระยะแรกของการตั้งกิจการ ก็เริ่มจากการเลี้ยงสุกรก่อนเป็นลำดับแรก โดยซื้อพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์สุกร จำนวน 2 ตัว มาเลี้ยงเพื่อขยายพันธุ์เอง แม้ว่าจะมีการศึกษาไม่สูงนักคือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แต่ก็ได้ศึกษาโดยขอคำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการเลี้ยงจากอาจารย์ในมหาวิทยาลัยแม่โจ้ จึงสามารถขยายพันธุ์สุกรได้เองจนมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น และในช่วงนั้นก็ได้นำไก่พันธุ์ไข่มารเลี้ยงควบคู่ไปด้วย ทำให้กิจการดำเนินไปได้ด้วยดี จึงมีการขยายกิจการทั้งในด้านจำนวนลูกสุกรและไก่พันธุ์ไข่มที่เพิ่มมากขึ้น พร้อมทั้งได้ขยายตลาดไปด้วยในคราวเดียวกัน

การดำเนินกิจการฟาร์มสุกรและไก่ในพื้นที่ตำบลป่าแดดในระยะต่อมา หลังจากที่ทางฟาร์มเพิ่มจำนวนเลี้ยงสุกรและไก่มากขึ้นและกำลังดำเนินไปด้วยดีนั้น ลักษณะของกิจการกลับส่งผลกระทบโดยตรงต่อชุมชนป่าแดดในขณะนั้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากปรากฏปัญหากลิ่นมูลสัตว์ (มูลสุกรและไก่) ฟุ้งกระจายจากฟาร์มไปรบกวนความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ที่อยู่อาศัยโดยรอบฟาร์มและบริเวณใกล้เคียงอย่างรุนแรง จนทำให้ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อนรำคาญอย่างมาก จนกลายเป็นสาเหตุให้ชาวบ้านตำบลป่าแดด มีการเคลื่อนไหวรวมตัวกันเพื่อขับไล่ฟาร์มดังกล่าวให้ออกไปจากพื้นที่ชุมชนแห่งนี้ ทั้งนี้ผลของการชุมนุมขับไล่ในครั้งนั้น ส่งผลให้ทางฟาร์มจำเป็นต้องย้ายกิจการออกจากพื้นที่ตำบลป่าแดดตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ทางฟาร์มจึงได้เสาะหาพื้นที่แห่งใหม่ ในที่สุดก็ได้เลือกพื้นที่ในเขตบ้านป่าข่อยเหนือ หมู่ที่ 1 ตำบลสันผีเสื้อ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นใช้เป็นที่ตั้งกิจการฟาร์มสุกรและไก่ขึ้นมาใหม่ ซึ่งการเลือกพื้นที่ตั้งฟาร์มในครั้งนี้ ทางฟาร์มได้ใช้บทเรียนที่เรียนรู้จากครั้งก่อนหน้า ที่ตำบลป่าแดดมาใช้ โดยพยายามเลือกหาทำเลที่ตั้งฟาร์มให้อยู่ห่างจากชุมชนในพื้นที่มากที่สุดเท่าที่สามารถกระทำได้ และในครั้งนี้ก็ได้ทำเลที่ตั้งฟาร์มอยู่บริเวณท้ายหมู่บ้านป่าข่อยเหนือ อยู่กลางทุ่งนา และห่างจากชุมชนเป็นระยะทางกว่า 1.5 กิโลเมตร ทั้งนี้ก็เพื่อป้องกันและหลีกเลี่ยงมิให้เกิดปัญหาหรือผลกระทบใด ๆ ต่อชุมชนในพื้นที่แห่งนี้ต่อไป

4.1.2 ภายหลังการตั้งฟาร์มปศุสัตว์

เจ้าของฟาร์มเล่าให้ฟังว่า ในระยะเริ่มต้นของการทำฟาร์มสุกรและไก่ที่บ้านป่าข่อยเหนือ หรือประมาณในช่วงปี พ.ศ. 2524 ทางฟาร์มได้ซื้อที่ดินของชาวบ้านมีขนาดประมาณ 24 ไร่ เพื่อก่อตั้งฟาร์มขึ้นมาใหม่ เมื่อจัดหาที่ดินได้แล้วจึงทำการปลูกสร้างโรงเลี้ยงสุกรสำหรับเลี้ยงสุกรและไก่ ในครั้งแรกที่ตั้งฟาร์มนั้นก็เริ่มเลี้ยงสุกรรวมทั้งหมดประมาณ 300 ตัว และเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่อีกประมาณ 3,000 ตัว เลี้ยงควบคู่กัน สำหรับพื้นที่ว่างส่วนที่เหลือก็ทำสวนผัก รวมทั้งปลูกไม้ยืนต้น คือ ลำไย และมะม่วงไว้ด้วย ในระยะต่อมาก็ได้ขยายขนาดพื้นที่ฟาร์มเพิ่มขึ้นอีก โดยซื้อที่ดินซึ่งเป็นที่ดินของราษฎรที่อยู่ใกล้เคียงกับฟาร์มอีก 7 ไร่ และครั้งสุดท้ายได้ซื้อเพิ่มอีกประมาณกว่า 18 ไร่ ทำให้ขนาดพื้นที่ฟาร์มมีเนื้อที่รวบรวมกันประมาณ 50 ไร่ นอกจากการขยายขนาดพื้นที่ฟาร์มแล้ว ในส่วนของจำนวนสัตว์เลี้ยงก็มีการเลี้ยงสุกรและไก่เพิ่มขึ้นตามลำดับด้วย

จากการเข้าไปสังเกตภายในฟาร์มถึงสภาพทั่วไป พบว่า มีการปลูกสร้างโรงเลี้ยงสุกรและไก่ขนาดกว้าง 20 เมตร ยาว 70 เมตร จำนวน 4 หลัง และโรงเลี้ยงขนาดกว้าง 20 เมตร ยาว 50 เมตร อีก 1 หลัง รวมโรงเลี้ยงทั้งหมด 5 หลัง สภาพโรงเลี้ยงดังกล่าวปลูกสร้างเป็นโรงเรือน พื้นเพด้วยคอนกรีต หลังคามุงด้วยสังกะสี แบ่งเป็นช่อง ๆ แต่ละช่องมีขนาด กว้าง 6 เมตร ยาว 6 เมตร ใช้สำหรับเลี้ยงสุกรบริเวณด้านข้างรอบทั้งสองด้าน ถูกสร้างเป็นทรงโค้ง ไม้ ยกพื้นสูงประมาณ 1.2 เมตร ทั้งนี้แต่ละโรงเรือน เลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ประมาณ 1,500 – 2,000 ตัว ส่วนบริเวณใต้โรงเลี้ยงไก่ได้ทำร่องน้ำไว้เพื่อรองรับน้ำเสียจากการล้างทำความสะอาดคอกสุกรและน้ำทิ้งจากรางน้ำของโรงไก่ นอกจากนี้ยังมีโรงผสมอาหารสัตว์ ซึ่งมีขนาดกว้าง 6 เมตร ยาว 6 เมตร ก่อด้วยอิฐบล็อกฉาบปูน หลังคามุงสังกะสี จำนวน 2 หลัง และมีบ้านพักอาศัยอีกจำนวน 3 หลัง แต่เจ้าของฟาร์มไม่ได้ใช้พักอาศัย ซึ่งเจ้าของฟาร์มเล่าให้ฟังว่ามีบ้านพักส่วนตัวอยู่นอกฟาร์ม ซึ่งตั้งอยู่ที่ตำบลฟ้าฮ่าม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จึงต้องเดินทางมาทำงานในฟาร์มตั้งแต่เช้า และกลับที่พักที่ตำบลฟ้าฮ่ามในช่วงเย็นหรือช่วงกลางคืนเป็นประจำทุกวัน สำหรับในช่วงกลางวันทำงานภายในฟาร์ม ก็ได้รู้สึกเหม็นกลิ่นมูลสัตว์มากนัก เพราะเคยชินกับกลิ่นแล้ว ส่วนในช่วงกลางคืนก็กลับไปพักที่บ้านพักส่วนตัวซึ่งอยู่ห่างไกลจากฟาร์มมาก จึงไม่ได้รับกลิ่นเหม็นมูลสัตว์จากฟาร์มของตนแต่อย่างใด

สำหรับการบริหารและการจัดการภายในฟาร์ม เจ้าของฟาร์มกล่าวว่า เมื่อตอนเริ่มแรกที่ย้ายมาก่อตั้งฟาร์มที่บ้านป่าข่อยเหนือ ได้ร่วมลงทุนทำกันเองระหว่างพี่น้อง รวม 3 คน เพื่อตั้งฟาร์มแห่งนี้ขึ้นมา จึงใช้ระบบการบริหารและการจัดการฟาร์มที่เรียกว่า กงสี คือ ทำกันเองภายในกลุ่มพี่น้อง ไม่มีการจ้างแรงงานชาวบ้าน โดยอาศัยความรู้ประสบการณ์จากที่เคยเรียนรู้และทำกันมาก่อน เมื่อครั้งที่ทำฟาร์มในตำบลป่าแดด จึงสามารถเลี้ยงและขยายพันธุ์สุกรได้เป็นอย่างดีทำให้มีสุกรที่เลี้ยงไว้เป็นจำนวนมาก เพราะในฟาร์มมีพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์สุกรที่คัดสรรไว้กว่าสองร้อยตัว โดยทุกสิ้นปีจะแบ่งผลกำไร

กันหนึ่งครั้ง

สำหรับการเลี้ยงสุกรภายในฟาร์ม ก็มีได้มีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากการเลี้ยงสุกรของชาวบ้านทั่ว ๆ ไปแต่อย่างใด โดยทางฟาร์มทำการผสมอาหารสำหรับเลี้ยงสัตว์กันเองภายในโรงผสมอาหาร สัปดาห์ละ 1 ครั้ง การผสมอาหารสัตว์ก็ทำโดยนำส่วนผสมที่สำคัญประกอบด้วย กากถั่วเหลือง ที่นำเข้าจากต่างประเทศ ผสมกับส่วนผสมอื่น ได้แก่ ช้างข้าวโพด รำละเอียด ปลาข้าว ปลายป่น วิตามิน และอาหารเสริม มาผสมคลุกเคล้าเข้าด้วยกัน ซึ่งทำให้ค่าใช้จ่ายเฉพาะค่าอาหารสัตว์จึงค่อนข้างสูงมาก เฉลี่ยเดือนละประมาณ 6-7 แสนบาท เนื่องจากสุกรที่เลี้ยงไว้มีประมาณ 1,000 ตัว ซึ่งเป็นสุกรเล็กและสุกรขุนรวมกัน และมีแม่พันธุ์สุกรอีกประมาณ 200 ตัว และยังมีเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่อีกประมาณ 9,000 ตัว ทำให้แต่ละเดือนมีการค่าใช้จ่ายสูงมาก

ในส่วนของไก่พันธุ์ไข่ที่เลี้ยงไว้นั้น เจ้าของฟาร์มเล่ารายละเอียดให้ฟังว่า ทางฟาร์มได้ซื้อไก่สาวอายุประมาณ 17 สัปดาห์ จากฟาร์มแห่งหนึ่งในอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ โดยซื้อมาในราคาประมาณตัวละ 91 บาท เพื่อนำมาเลี้ยงในเล้าที่ออกแบบสร้างขึ้น โดยทำขนานกันไปทั้งสองข้างตามแนวยาวของโรงเลี้ยงเหนือเล้าสุกรอีกทีหนึ่งภายใต้โรงเรือนเดียวกัน โดยเลี้ยงไว้ประมาณ 1 สัปดาห์ ไก่จึงเริ่มไข่ ที่ผ่านมานั้นพบว่า การออกไข่ได้ผลเต็มที่ประมาณร้อยละ 90 ของจำนวนไก่ที่ซื้อมา ไก่แต่ละตัวให้ผลผลิตไข่ใก่ นับตั้งแต่เริ่มออกไข่ เป็นเวลาประมาณ 18-19 เดือน ก็จะปลดระวางไก่ เพราะไข่เริ่มมีขนาดเล็กลง และให้ปริมาณไข่ลดลง ส่วนไก่ที่ปลดระวางแล้วก็ขายเนื้อให้แก่ผู้รับซื้อ ประมาณ กิโลกรัมละ 16 บาท จากนั้นฟาร์มก็ซื้อไก่สาวรุ่นใหม่มาหมุนเวียนในลักษณะเช่นนี้ โดยตลอด สำหรับค่าใช้จ่ายอาหารไก่ต่อวัน รวมทั้งหมดเฉลี่ยประมาณวันละ 3,200 บาท ส่วนไข่ที่ได้นั้นนำมาคัดแยกเป็นเบอร์หรือขนาด รวม 7 เบอร์ โดยคัดแยกตามน้ำหนักของไข่ เริ่มจากไข่เบอร์ 0 มีขนาดใหญ่ที่สุด น้ำหนักประมาณ 80 กรัม ส่งขายในราคา 13.50-14 บาทต่อจำนวน 10 ฟอง รองลงมาคือ ไข่เบอร์ 1 มีน้ำหนักประมาณ 75 กรัม ส่งขายในราคา 12 บาทต่อจำนวน 10 ฟอง ส่วนเบอร์ 2 และเบอร์ 3 นั้น มีน้ำหนักประมาณ 70 และ 60 กรัม ส่งขายในราคาเดียวกันคือ 10 ฟองราคา 11 บาท เบอร์ 4 และ 5 น้ำหนักลดลงเหลือประมาณ 50 และ 40 กรัม ส่งขายในราคาเดียวกันคือ ฟองละ 1 บาท และขนาดเล็กที่สุดก็คือ เบอร์ 6 มีน้ำหนักน้อยกว่า 40 กรัม ลงมา ส่งขายเฉลี่ยฟองละ 90 สตางค์ เมื่อแยกไข่ใก่เป็นเบอร์ต่าง ๆ แล้ว ทางฟาร์มจึงขายส่งให้แก่ผู้รับซื้อประจำที่ตลาดต้นลำไยในตัวเมืองเชียงใหม่ทุกวัน

ในด้านการควบคุมดูแลฟาร์ม เจ้าของฟาร์ม กล่าวว่า ทางฟาร์มทำความสะอาดมูลสัตว์ทุกเช้า ตั้งแต่เวลาตีห้า (5.00 น.) จนถึงหกโมงเช้า (6.00 น.) โดยใช้วิธีตักมูลสัตว์ (ทั้งมูลสุกรและไก่) ใส่รถเข็นออกไปตากในลานกลางแจ้งที่จัดเตรียมไว้ (ในระยะเริ่มแรกยังไม่ได้สร้างโรงตากและโรงเก็บมูลสัตว์) และราดรดด้วยสารประเภทจุลินทรีย์อีเอ็ม (EM) ซึ่งการตากมูลสัตว์นี้อาศัยแสงแดดและลมเป็นตัวช่วยทำให้แห้ง จึงต้องใช้เวลาประมาณ 2-3 วัน กว่ามูลสัตว์จะแห้ง เมื่อมูลสัตว์แห้งแล้วก็ตีกับบรรจุถุง

กระสอบ และจำหน่ายให้แก่พ่อค้าที่มารับซื้อเพื่อนำไปทำปุ๋ยอีกทอดหนึ่ง โดยจำหน่ายในราคาถุงละ 15 – 20 บาท แต่เนื่องจากมูลสัตว์มีปริมาณมาก เพราะสุกรและไก่ที่เลี้ยงไว้มีจำนวนมากและขับถ่ายทุกวัน ทางฟาร์มจึงต้องตักมูลสัตว์ไปตากทุกวันและกระทำกันตั้งแต่เช้า ดังนั้นลานตากมูลสัตว์จึงต้องเป็นที่โล่ง กว้างขวาง และมีการวางแผนในการใช้ลานตากหมุนเวียนสับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา เมื่อตักมูลสัตว์ออกไปตากแล้ว เวลาประมาณ 15.30 น. ก็เริ่มทำความสะอาดโดยใช้น้ำฉีดล้างบริเวณภายในคอกสุกรอีกครั้งหนึ่ง น้ำเสียที่เกิดจากการชะล้างก็จะไหลลงสู่ร่องน้ำรอบโรงเรือน แล้วไหลวนไปตามร่องน้ำภายในสวนลำไยเพื่อให้เกิดตะกอน แล้วระบายลงสู่ร่องน้ำออกไปตามทุ่งนาข้างเคียง ทั้งนี้จากการสังเกตพบว่าน้ำเสียจากการชะล้างมีมูลสุกรและเศษอาหารปะปนอยู่เป็นจำนวนมาก และส่งกลิ่นเหม็นมูลสัตว์ เมื่อไหลมารวมกันลงสู่ร่องน้ำไหลลงสู่บ่อพักน้ำเสียเพื่อให้เกิดตะกอนนั้น พบว่าสภาพน้ำมีสีเขียวคล้ำปนดำและส่งกลิ่นเหม็นรุนแรงอยู่ตลอดเวลา และมีบางส่วนที่เอ่อล้นขอบบ่อออกมา เนื่องจากมีการสะสมน้ำเสียเป็นจำนวนมาก (ดูรูปที่ 6 ภาคผนวก ง) ส่วนน้ำเสียที่ไหลลงสู่ร่องน้ำออกไปตามทุ่งนานั้น เป็นน้ำเสียไม่มีกากตะกอนแต่มีกลิ่นเหม็นรุนแรง

ในระยะเริ่มแรกของการทำฟาร์มสุกรและไก่ ในเขตพื้นที่หมู่ที่ 1 บ้านป่าข่อยเหนือ พบว่าชาวบ้านยังไม่ได้รับผลกระทบรุนแรงใด ๆ จากกิจการฟาร์มดังกล่าว ทั้งนี้เนื่องจากจำนวนสุกรและไก่ที่ฟาร์มเลี้ยงไว้ยังไม่มากนัก จึงทำให้ปริมาณมูลสัตว์และน้ำเสียจากการฉีดล้างทำความสะอาดคอกสุกรมีไม่มาก สำหรับมูลสัตว์นั้นบางส่วนไหลรวมไปตามร่องน้ำ เป็นปุ๋ยอย่างดีแก่สวนผัก แต่ส่วนใหญ่แล้วทางฟาร์มนำมาตากในลานกลางแจ้ง เพื่อตากแดดและลมให้แห้ง ส่วนน้ำเสียจากการชำระล้างคอกสัตว์ส่วนหนึ่งปล่อยให้ไหลไปตามทางร่องน้ำไหลวนเข้าสู่สวนลำไยและมะม่วงที่ปลูกไว้ให้ไหลไปรวมในบ่อพักน้ำเสีย อีกส่วนที่เอ่อล้นก็ถูกปล่อยทิ้งระบายลงสู่ลำเหมืองสาธารณะ บ้างไหลลงเข้าสู่ไร่นาของชาวบ้านที่อยู่ติดกับฟาร์ม ฉะนั้นในช่วงแรก ๆ ปัญหาการสะสมมูลสัตว์และจากน้ำเสียจากฟาร์มยังไม่มากนัก เพราะสภาพแวดล้อมด้านพื้นที่ยังสามารถรองรับได้ การทำกิจการฟาร์มในช่วงเริ่มต้นนั้นจึงยังไม่ได้ออกปัญหาใด ๆ แก่ชาวบ้านที่มากไปกว่ามีแมลงวันชุกชุมกว่าปกติ จนทำให้ชาวบ้านรู้สึกหงุดหงิดรำคาญใจที่ถูกรบกวนจากแมลงวันเหล่านั้น

หลังจากที่ตั้งฟาร์มปศุสัตว์แล้วประมาณครึ่งปี (ประมาณปลายปี 2524) กิจการฟาร์มปศุสัตว์แห่งนี้ก็เริ่มประสบกับเหตุการณ์เหมือนเมื่อครั้งที่ยังตั้งอยู่ในตำบลป่าแดดอีกครั้ง กล่าวคือ เมื่อฟาร์มเลี้ยงสุกรและไก่มากขึ้น ฟาร์มปศุสัตว์แห่งนี้จึงกลายเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษทางกลิ่น ที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนบ้านป่าข่อยเหนือและชุมชนใกล้เคียงโดยรอบ ปัญหาจากกิจการฟาร์มปศุสัตว์ที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนในระยะแรกนั้น พบว่าชาวบ้านที่อาศัยอยู่ติดกับฟาร์มและในละแวกใกล้เคียงโดยรอบ เริ่มประสบปัญหาจากกลิ่นเหม็นมูลสัตว์และเมื่อยิ่งเวลาล่วงผ่านนานวันมากขึ้น ปัญหากลิ่นมูลสัตว์ก็ยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น ทำให้กลุ่มชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบขยายวงกว้างขึ้น จากเดิมเป็นกลุ่มชาวบ้าน

ย่าน ใกล้เคียงกับฟาร์ม กลับพบว่า มีชาวบ้านอีกหลายกลุ่มที่อยู่ในตำบลใกล้เคียง โดยรอบ ประกอบด้วย ชุมชนหมู่ที่ 4, 5 และ 6 เขตตำบลหนองจ่อม อำเภอสันทราย และชุมชนบ้านหนองเขียว หมู่ที่ 5 ตำบลเหมืองแก้ว อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ต้องพลอยได้รับผลกระทบจากกลิ่นมูลสัตว์ที่ฟุ้งกระจายจากฟาร์มปศุสัตว์ ลอยตามกระแสลมไปรบกวน ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ให้ได้รับความเดือดร้อนรำคาญใจตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

กลุ่มชาวบ้านกล่าวว่า ปัญหามลพิษจากฟาร์มดังกล่าวเกิดขึ้นเพราะ ทางฟาร์มเลี้ยงสุกรและไก่จำนวนมากเกินไป ทำให้เกิดมูลสัตว์ในแต่ละวันเป็นปริมาณค่อนข้างมาก ขาดต่อการดูแลรักษาความสะอาด นอกจากนี้กิจการยังเป็นแบบกึ่งสปี ทำกันเองในหมู่พี่น้องและสมาชิกใน 3 ครอบครัว ซึ่งก็มีกันไม่มาก ประมาณ 10 คน ย่อมทำกันไม่ไหว เพราะฟาร์มใหญ่โตเกินไป จึงทำให้มีการสะสมที่บวมของอาหารที่ใช้เลี้ยงสัตว์ โดยเฉพาะมูลสัตว์ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังมีปริมาณน้ำเสียที่เกิดจากการฉีดล้างทำความสะอาดคอกสุกรก็มีปริมาณมากขึ้น และถูกปล่อยทิ้งโดยไม่มีการบำบัดแต่อย่างใด และที่เป็นสาเหตุสำคัญก็คือ ทางฟาร์มตักมูลสัตว์ออกมาตากในที่โล่งแจ้งเป็นจำนวนมาก ปริมาณมูลสัตว์ที่ตักมาตากนั้น ยิ่งนานวันก็ยิ่งเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ และวิธีการตากมูลสัตว์ในที่โล่งแจ้งเพื่อตากแดดตากลมให้แห้งนั้น ย่อมทำให้กลิ่นเหม็นของมูลสัตว์โชยขึ้นมาตลอดเวลา และถูกพัดพาไปตามกระแสลมไปสู่ชุมชนข้างเคียงโดยรอบในที่สุด นอกจากนี้กลุ่มชาวบ้านยังเล่าว่า เคยมีชาวบ้านบางคนแอบเห็นทางฟาร์ม โยนทิ้งซากลูกสุกรที่ตายแล้วลงในร่องระบายน้ำ แทนที่จะทำการ กลบฝังหรือจัดการอย่างหนึ่งอย่างใดให้ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล

ผลกระทบจากกลิ่นเหม็นมูลสัตว์ อันเกิดจากกิจการฟาร์มปศุสัตว์ ซึ่งส่งผลต่อชุมชนในเขตบ้านป่าข่อยเหนือและชุมชนใกล้เคียง โดยรอบนั้น กลุ่มชาวบ้านเล่าให้ฟังว่า ส่วนมากกลิ่นเหม็นมูลสัตว์ที่ได้รับหรือความถี่ที่ได้รับกลิ่นนั้น ไม่ได้เหม็นตลอดเวลา ซึ่งแต่ละชุมชนก็จะได้รับกลิ่นไม่พร้อมกัน ขึ้นอยู่กับว่ากระแสลมพัดในทิศทางใด ส่วนใหญ่เมื่อกลิ่นเหม็นโชยมานั้น ระยะเวลาที่ได้รับกลิ่นเหม็นแต่ละครั้งประมาณไม่เกิน 30 นาที แล้วก็จางหายไป ซึ่งโดยปกติแล้วในช่วงกลางวันกลิ่นเหม็นมูลสัตว์ไม่มากนัก แต่ถ้ามีลมพัดก็จะเหม็นมากขึ้น แต่ส่วนมากส่งกลิ่นเหม็นรุนแรงในช่วงเย็นมากกว่าช่วงอื่น ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ชาวบ้านกำลังรับประทานอาหารค่ำ ชาวบ้านส่วนใหญ่จึงใช้วิธีหลบอยู่แต่ในบ้าน แล้วปิดประตูหน้าต่างเพื่อมิให้กลิ่นเหม็นเล็ดลอดเข้าบ้าน แต่บางวันก็มีกลิ่นเหม็นทั้งวัน ส่วนบริเวณทุ่งนาที่อยู่ติดกับฟาร์มนั้นก็จะได้กลิ่นเหม็นตลอดเวลา ผู้ที่ไปทำไร่ ทำนา บริเวณนั้นต้องนำยามยาม่องไปด้วยเพราะกลิ่นมูลสัตว์เหม็นรุนแรงมาก ชาวบ้านเล่าต่ออีกว่า บางครั้งเพื่อนบ้านที่อยู่ต้นลมเมื่อได้กลิ่นเหม็นมูลสัตว์โชยมาถึงกับตะโกนบอกต่อ ๆ กันไป เพื่อให้เพื่อนบ้านคนอื่น ๆ รู้ตัว แล้วหลบไปอยู่ในบ้านได้ทันที

เมื่อสอบถามชาวบ้านในแต่ละชุมชนถึงการได้รับกลิ่นเหม็นจากฟาร์มปศุสัตว์ พบว่า ชุมชน

บ้านป่าข่อยเหนือได้รับผลกระทบตลอดเวลาไม่ว่าฤดูกาลใดก็ตาม เนื่องจากอยู่ในพื้นที่เดียวกับฟาร์มปศุสัตว์ ในช่วงฤดูหนาว ชุมชนในหมู่ที่ 4, 5 และ 6 ตำบลหนองจ่อม อำเภอสันทราย ได้รับกลิ่นเหม็นมูลสัตว์มากกว่าปกติ เนื่องจากฟาร์มอยู่ทางทิศเหนือซึ่งเป็นทิศต้นลม ชุมชนจึงได้รับกลิ่นเหม็นมูลสัตว์จากอิทธิพลของลมตะวันตกเฉียงเหนือพัดพากลิ่นมา ในขณะที่ช่วงหน้าร้อนนั้น ชาวบ้านในชุมชนบ้านหนองเขียว ตำบลเหมืองแก้ว อำเภอแมริม ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของฟาร์ม กลายเป็นด้านรับลม จึงได้รับผลกระทบจากกลิ่นเหม็นมากขึ้นเนื่องจากอิทธิพลของลมตะวันตกเฉียงใต้ แต่ในช่วงหน้าฝน เป็นฤดูที่อากาศมักลอยต่ำดังนั้นทุกชุมชนที่กล่าวมาจึงได้รับผลกระทบโดยทั่วถึงกัน

จึงเป็นข้อที่น่าสังเกตว่า การได้รับกลิ่นเหม็นมูลสัตว์ของชุมชนบ้านป่าข่อยเหนือ และชุมชนในแต่ละหมู่บ้านที่อยู่ใกล้เคียงกับบ้านป่าข่อยเหนือดังกล่าว ต่างได้รับกลิ่นเหม็นมูลสัตว์ไม่พร้อมกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับร่องอากาศในแต่ละบริเวณของแต่ละวันว่า กระแสลมจะพัดไปในทิศทางใด และเมื่อไร และพัดต่อเนื่องยาวนานหรือไม่ บางครั้งกลิ่นมูลสัตว์นั้นลอยมากับลมเป็นระลอก เป็นช่วง ๆ ประมาณไม่กี่นาทีก็หายไป บางทีก็เหม็นต่อเนื่องหลายนาทีแต่ส่วนใหญ่ไม่เกินครึ่งชั่วโมง บางครั้งก็พบว่าในชุมชนเดียวกัน ช่วงเวลาเดียวกัน บางบ้านได้กลิ่นเหม็นรุนแรงลอยผ่าน ขณะที่บางบ้านที่ติด ๆ กัน หรืออยู่ติดกัน ไปได้กลับได้รับกลิ่นเหม็นเพียงเล็กน้อยหรือไม่ได้รับกลิ่นก็มี ชาวบ้านกล่าวว่า กลิ่นมองไม่เห็น ไม่เหมือนกับผึ้ง ต่อ แตน แม้บินมาแต่ไกล ก็ยังมองเห็น เตรียมตัวหลบได้ทัน แต่กลิ่นนั้นกว่าจะรู้ตัวว่าลอยมา ก็เมื่อลอยมาถึงตัวจนได้กลิ่นเสียแล้ว เตรียมตัวไม่ได้ ป้องกันก็ไม่ทัน แต่อย่างไรก็ดีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอยู่เป็นประจำทุกวันเช่นนี้ ก็ได้สอนให้ชาวบ้านมีประสบการณ์และคาดการณ์ได้ดีขึ้น กล่าวคือ ทุกช่วงบ่ายและตอนเย็นของทุกวัน ประมาณกันว่าพอใกล้ถึงเวลาที่กลิ่นเหม็นจะ โขยมา ชาวบ้านต่างก็รีบพากันแยกย้ายกันเข้าบ้าน ปิดหน้าต่างประตูและอยู่แต่ในบ้าน เพื่อจะได้ไม่ต้องเผชิญกับกลิ่นที่ไม่พึงปรารถนานั่นเอง

เมื่อปัญหามลพิษจากฟาร์มปศุสัตว์ทวีความรุนแรงมากขึ้น จนกระทั่งชาวบ้านไม่สามารถอดทนต่อปัญหามลพิษดังกล่าวต่อไปได้อีก จึงมีการเคลื่อนไหวรวมตัวกันไปแจ้งกำนันตำบลสันผีเสื้อทางกำนันได้ดำเนินการในเรื่องนี้ โดยไปพบเจ้าของฟาร์มเพื่อขอความร่วมมือให้ปรับปรุงกิจการ แก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้ แต่เมื่อไม่สามารถดำเนินการใด ๆ ได้ เพราะทางฟาร์มยังคงเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษส่งกลิ่นมูลสัตว์รบกวนชาวบ้านต่อไป ดังนั้นประมาณปี 2541 กลุ่มชาวบ้านที่ได้รับความเดือดร้อนจากมลพิษกลิ่นมูลสัตว์ จึงได้เข้าร้องเรียนเรื่องกลิ่นเหม็นมูลสัตว์จากการทำฟาร์มปศุสัตว์ โดยทำหนังสือพร้อมบันทึกลายมือชื่อผู้ทำการร้องเรียน ถึงผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ และนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ให้รับทราบเพื่อดำเนินการต่อไป (ดูจดหมายร้องเรียนในภาคผนวก ก) ชาวบ้านเล่าให้ฟังว่า ก่อนที่กลุ่มชาวบ้านจะทำหนังสือร้องเรียน ไปถึงผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ และนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ นั้น เคยเข้าร้องเรียนกับทางราชการมาแล้ว ปรากฏว่าทางราชการ

ไม่รับเรื่องและไม่เชื่อว่ามีเหตุการณ์รุนแรงดังกล่าวเกิดขึ้นจริง แต่มีเหตุสงสัยว่ากำนันและกลุ่มชาวบ้านหาทางกลั่นแกล้งเจ้าของฟาร์ม ทั้งนี้เพราะมีมูลเหตุมาจากการที่กำนันกับเพื่อนบ้านกลุ่มหนึ่ง ซึ่งมีที่ดินเป็นที่นาติดกับฟาร์มปศุสัตว์นี้รวมกันหลายแปลง เมื่อฟาร์มเข้ามาตั้งในหมู่บ้านแห่งนี้จึงทำให้กำนันและกลุ่มชาวบ้านไม่สามารถจำหน่ายที่ดินของตนได้ เพราะไม่มีใครซื้อเนื่องจากรังเกียจกลิ่นเหม็นมูลสัตว์ จึงเท่ากับว่าถูกตัดโอกาสในการขายที่ดินโดยสิ้นเชิง จึงได้ปรึกษาขอความร่วมมือกับเจ้าของฟาร์ม แต่ก็ไม่ได้ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร เป็นเช่นนี้ทุกครั้ง และเมื่อกำนันเข้าร้องเรียน ทางการก็ตั้งข้อสงสัยทุกครั้งว่ากำนันกับพวกหาทางกลั่นแกล้งเจ้าของฟาร์ม แต่ข้อเท็จจริงนั้นเป็นการปฏิบัติตามหน้าที่เพราะชาวบ้านร้องเรียนกันมาก กำนันเข้าร้องเรียนอยู่เช่นนี้ประมาณ 2 – 3 ครั้ง ก็ไม่มีผลใด ๆ เกิดขึ้น

จากการสอบถามกำนันตำบลสันผีเสื้อ ถึงข้อเท็จจริงกรณีที่ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อนจากปัญหามลพิษจากฟาร์มปศุสัตว์และเข้ามาแจ้งให้ช่วยดำเนินการในเรื่องนี้ กำนันกล่าวว่า เรื่องดังกล่าวนี้เป็นจริง มิได้เป็นการกลั่นแกล้งกันของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คือเมื่อประมาณ ปี พ.ศ. 2541 เคยร่วมเป็นคณะกรรมการตรวจสอบเข้าไปขอความร่วมมือให้เจ้าของฟาร์มเพื่อแก้ไขปัญหานี้ แต่ก็ไม่ได้ได้รับความร่วมมืออย่างเต็มที่เท่าใดนัก เพราะทางฟาร์ม ไม่ได้แก้ไขอะไร จนถึงทุกวันนี้ก็ยังเหมือนเดิม คาดว่าคงจะไม่ได้แก้ไขอะไรอีก ซึ่งดูระยะเวลาแล้วก็ล่วงเลยมาตั้ง 3 ปี ถึงวันนี้ก็ยังคงมีปัญหากลิ่นมูลสัตว์เหมือนเดิมนอกจากนี้แล้วทางฟาร์มยังไม่เคยให้ความช่วยเหลือชุมชน ซึ่งตนเคยทำหนังสือขอความร่วมมือ ในการจัดซื้อสุกร ในราคากันเองเพื่อนำมาทำอาหารใน โครงการผู้สูงอายุในหมู่บ้าน ปรากฏว่าทางฟาร์มปฏิเสธ ไม่เคยให้ความช่วยเหลือใด ๆ ดังนั้น จึงอยากให้ฟาร์มแห่งนี้เลิกกิจการไปเลย เพราะเป็นทางเดียวที่จะช่วยให้กลิ่นหมดไปอย่างเด็ดขาด ชาวบ้านจะได้ไม่ต้องเดือดร้อนรำคาญกันอีกต่อไป

ดังนั้น ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน จึงมีการเคลื่อนไหวชุมนุมเรียกร้องให้เจ้าของฟาร์มปรับปรุงกิจการเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวเมื่อประมาณปี 2541 ซึ่งตัวแทนกลุ่มชาวบ้านได้เล่าให้ฟังว่า ในการรวมตัวของชาวบ้านเพื่อชุมนุมต่อต้านฟาร์มนั้น เมื่อกลุ่มผู้ชุมนุมได้ยื่นข้อเสนอและข้อเรียกร้องต่าง ๆ นั้น แทบทุกครั้งสังเกตได้ว่า เจ้าของฟาร์มมักไม่สนใจเท่าใดนัก ทั้งไม่ยอมปรับปรุงแก้ไขอะไรทั้งสิ้น จนกระทั่งเมื่อการรวมตัวเรียกร้องของกลุ่มชาวบ้านเริ่มจริงจังและกดดันมากขึ้น เจ้าของฟาร์มจึงยอมออกมาตกลงรับปากที่จะแก้ไขปัญหาให้ ทั้งนี้ก็เพียงเพื่อลดกระแสกดดันจากชาวบ้านลงเท่านั้น และจากการเคลื่อนไหวของกลุ่มชาวบ้านเพื่อเรียกร้องให้ทางฟาร์มแก้ไขปัญหามลพิษกลิ่นมูลสัตว์นั้น ชาวบ้านกล่าวอีกว่า ที่ผ่านมาแทบทุกครั้งอีกเช่นกัน ที่ทางเจ้าของฟาร์มแก้ไขปัญหามาโดยความสะอาด โรงเลี้ยงสัตว์เพียงเล็กน้อย และงคตากลมสัตว์ไว้ระยะหนึ่ง ซึ่งแทบไม่ได้แก้ไขปรับปรุงใด ๆ ให้ดีขึ้นมากไปกว่านี้ ดังนั้นเมื่อเวลาผ่านไปปัญหากลิ่นเหม็นมูลสัตว์ก็เกิดขึ้นมาอีกเป็นเช่นนี้อยู่เรื่อย ๆ

จากการเคลื่อนไหวรวมตัวของชาวบ้าน เพื่อเรียกร้องให้ฟาร์มปศุสัตว์แก้ไขปัญหากลิ่นเหม็นมูลสัตว์โดยตรงประสบความสำเร็จล้มเหลวทุกครั้งนั้น ทำให้กลุ่มชาวบ้านหันมารวมตัวยื่นรายชื่อร้องเรียน

ต่อทางการให้ดำเนินการแก้ไขปัญหากลิ่นมูลสัตว์ที่เกิดขึ้นในบ้านป่าช้อยเหนือ เกี่ยวกับเรื่องนี้ตัวแทนเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่เล่าให้ฟังว่า เมื่อประมาณปี 2541 ชาวบ้านที่ได้รับความเดือดร้อนจากฟาร์มปศุสัตว์ได้ร้องเรียนต่ออำเภอเมืองเชียงใหม่ เรื่องกลิ่นเหม็นมูลสัตว์จากฟาร์มปศุสัตว์ ต่อมาทางอำเภอจึงตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงขึ้นหนึ่งชุด มีจำนวน 11 คน (ดูภาคผนวก ก) โดยมีสาธารณสุขอำเภอเมืองเชียงใหม่ (ในสมัยนั้น) เป็นหัวหน้า เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงในฟาร์มดังกล่าว

จากนั้นทางสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองเชียงใหม่ จึงมีบันทึกข้อความ ที่ ชม.0133/180 ลงวันที่ 4 มีนาคม 2541 ถึงนายอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ ในบันทึกกล่าวว่า จากการที่ได้รับเรื่องร้องเรียนจากราษฎรในเขตที่อยู่อาศัยหมู่ที่ 4, 5 และ 6 ตำบลหนองจ้อม อำเภอสันทราย และหมู่ที่ 1 บ้านป่าช้อยเหนือ ตำบลสันผีเสื้อ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ได้รับความเดือดร้อนจากกลิ่นเหม็นของมูลสัตว์เป็นอย่างมาก ทางจังหวัดจึงให้อำเภอเมืองเชียงใหม่ตรวจสอบข้อเท็จจริง และพิจารณาแก้ไข และรายงานให้จังหวัดทราบนั้น ทางคณะกรรมการตรวจสอบ ได้ออกไปตรวจสอบข้อเท็จจริงเมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2541 ได้ข้อเท็จจริงว่า ฟาร์มดังกล่าวเลี้ยงสุกรประมาณ 300 ตัว เลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ประมาณ 5,000 ตัว ลักษณะทั่วไปของโรงเลี้ยงพบว่าไม่ถูกสุขลักษณะ การระบายอากาศไม่ดี แสงสว่างส่องไม่ถึงมีกลิ่นเหม็นของมูลสัตว์ และมีแมลงวัน แม้ว่าทางฟาร์มจะทำการเก็บมูลไก่และสุกรทุกวัน โดยนำบรรจุกระสอบเพื่อขายแก่พ่อค้า พร้อมทั้งได้พยายามใช้สารช่วยลดและแก้ไขปัญหากลิ่นจกภาครัฐและเอกชนทุกชนิดแต่ก็แก้ไขปัญหาคิดได้เพียงเล็กน้อย จึงแนะนำให้เจ้าของฟาร์มควบคุมเรื่องความสะอาดโรงเรือนไก่และสุกร น้ำเสีย ขยะ มูลสัตว์ และแมลงวัน โรคต่าง ๆ ทุก ๆ วัน รวมทั้งมีข้อพิจารณาที่เสนอในครั้งนี้อย่างคือ เนื่องจากสภาพตำบลสันผีเสื้อยังไม่ได้ยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบกับฟาร์มแห่งนี้ยังไม่ได้ขออนุญาตดำเนินการจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น เพื่อออกหนังสือรับรองการแจ้งแก่ผู้ประกอบการที่กฎหมายกำหนดให้ ดังนั้น ต้องขออนุญาตตามมาตรา 54 และมาตรา 48 ตามลำดับ และท้ายบันทึกได้มีข้อสรุปว่า จากการตรวจสอบของเจ้าพนักงานสาธารณสุข และปศุสัตว์อำเภอเมืองพบว่าเหตุรำคาญไม่ร้ายแรง เห็นควรให้แก้ไขปรับปรุง โดยการออกเป็นคำแนะนำของเจ้าพนักงานสาธารณสุขต่อไป

ดังนั้น สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองเชียงใหม่ จึงออกคำสั่งที่ ชม.0133/181 ลงวันที่ 4 มีนาคม 2541 ไปยังเจ้าของฟาร์มสุกรและไก่ ให้แก้ไขเหตุเดือดร้อนรำคาญเกี่ยวกับกลิ่นเหม็นมูลสัตว์ ซึ่งที่ว่าการอำเภอเมืองเชียงใหม่ ได้ให้เจ้าหน้าที่ออกไปตรวจสอบแล้ว โดยให้ทางฟาร์มจัดการปรับปรุงแก้ไขดังนี้ 1) ปรับปรุงโรงเรือนไก่ สุกร ให้ถูกสุขลักษณะ ให้มีแสงสว่างเพียงพอ มีการทำความสะอาดทุกวัน 2) ขุดลอกทางระบายน้ำ ให้น้ำได้ไหลหมุนเวียนสะดวก 3) เก็บมูลไก่ทุกวันเพื่อมิให้แมลงวันตอม และ 4) ปิดกวาดหยากไข่โรงเรือนไก่ ทั้งนี้ให้ทางฟาร์มถือปฏิบัติภายใน 30 วัน นับตั้งแต่ได้รับหนังสือคำสั่งดังกล่าว (ดูภาคผนวก ก)

นอกจากนี้ บริษัท แลนด์ แอนด์ เฮาส์ (มหาชน) เชียงใหม่ ซึ่งเป็นผู้นำในการเคลื่อนไหวได้ทำหนังสือวันที่ 9 มีนาคม 2541 ร้องเรียนต่อทางองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ เรื่องก่อกวนจากฟาร์มปศุสัตว์ ที่ตั้งในพื้นที่หมู่ที่ 1 บ้านป่าข่อยเหนือ ตำบลสันผีเสื้อ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ส่งผลกระทบต่อให้ชาวบ้านในเขตที่อยู่อาศัยหมู่ที่ 1 บ้านป่าข่อยเหนือ ตำบลสันผีเสื้อ อำเภอเมือง และหมู่ที่ 4, 5 และ 6 ตำบลหนองจ่อม อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ได้รับความเดือดร้อนจากกลิ่นของฟาร์มปศุสัตว์ จึงขอให้ทางจังหวัดดำเนินการตรวจสอบดูแลในเรื่องนี้ด้วย

ในวันที่ 31 มีนาคม 2541 องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ มีหนังสือที่ ชม. 51001/652 ลงวันที่ 31 มีนาคม 2541 ถึงผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่พิจารณา จากการที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ได้รับเรื่องร้องเรียนจาก บริษัท แลนด์ แอนด์ เฮาส์ จำกัด (มหาชน) เชียงใหม่ เกี่ยวกับเรื่องก่อกวนจากฟาร์มปศุสัตว์ ซึ่งตั้งหมู่ที่ 1 บ้านป่าข่อยเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ว่าในเขตที่อยู่อาศัยหมู่ที่ 4, 5 และ 6 ตำบลหนองจ่อม อำเภอสันทราย และหมู่ที่ 1 บ้านป่าข่อยเหนือ ตำบลสันผีเสื้อ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ได้รับความเดือดร้อนจากกลิ่นการปศุสัตว์ จึงเรียนให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาแจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรดังกล่าวต่อไป

หลังจากนั้นองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ จึงมีหนังสือที่ ชม. 51001/668 ลงวันที่ ... เมษายน 2541 เพื่อชี้แจงไปยังผู้จัดการบริษัท แลนด์ แอนด์ เฮาส์ จำกัด (มหาชน) เชียงใหม่ โดยในหนังสือกล่าวว่า จากการที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ได้รับเรื่องเกี่ยวกับเรื่องก่อกวนจากฟาร์มปศุสัตว์ดังกล่าวมาแล้วนั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ได้ประสานงานไปยังสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองเชียงใหม่ และเจ้าพนักงานท้องถิ่นโดยคำแนะนำของเจ้าพนักงานสาธารณสุขได้แจ้งไปยังเจ้าของฟาร์มให้ทำการปรับปรุงแก้ไขต่อไป

เมื่อสอบถามเจ้าของฟาร์ม ถึงการปฏิบัติตามคำแนะนำตามหนังสือที่ได้รับแจ้งจากสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมืองเชียงใหม่ เจ้าของฟาร์มกล่าวว่า ทางฟาร์มได้ปฏิบัติตามคำแนะนำทุกอย่าง และมีการสร้างโรงตากมูลสัตว์ ซึ่งมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจังหวัด มาแนะนำให้ทำสำหรับตากและเก็บมูลสัตว์ โดยได้สร้างไว้แล้ว จำนวน 7 โรง ลักษณะก่อโดยรอบด้วยอิฐบล็อก ความสูง 2 ก้อน ทำโครงเสาแล้วล้อมด้วยตาข่ายพลาสติก เพื่อป้องกันแมลงวัน ส่วนหลังคาทำด้วยพลาสติกใสเพื่อให้แสงแดดส่องได้ถึงพื้น ในการตากมูลสัตว์นั้นทางฟาร์มจะแยกตากมูลสุกรและมูลไก่แยกจากกัน รองนกว่ามูลแห้งจึงคัดบรรจุกระสอบขาย การตากจะใช้เวลาประมาณ 2-3 วัน ส่วนแมลงวันที่ชุกชุมขึ้นนั้น ทางฟาร์มใช้สารเคมีทุกอน 95 เอสพี ของกรมควบคุมโรคติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข และใช้จุลินทรีย์ผงแอคติคลินโรยเพื่อช่วยย่อยสลายและลดกลิ่นด้วยในคราวเดียวกัน

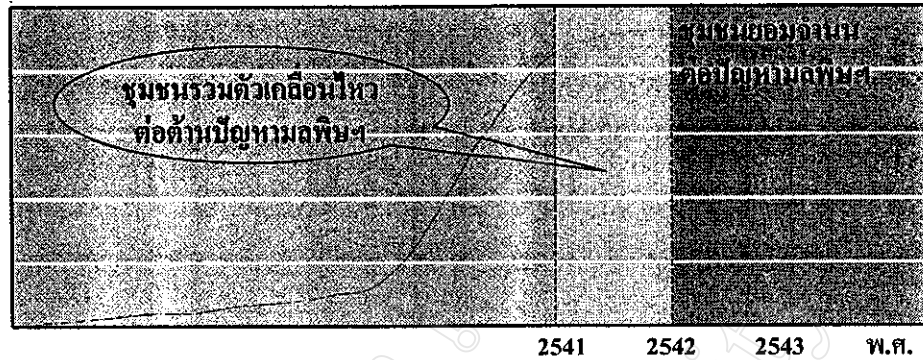
อย่างไรก็ตาม ตัวแทนเจ้าหน้าที่สาธารณสุขกล่าวว่า ภายหลังจากที่คณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงชุดดังกล่าว มีข้อสรุปว่า กรณีดังกล่าวถือเป็นเหตุรำคาญ ไม่ร้ายแรง เห็นควรแก้ไขปรับปรุง

โดยออกเป็นคำแนะนำจากเจ้าพนักงานสาธารณสุขต่อไป ซึ่งเมื่อได้ออกคำแนะนำไปแล้ว เจ้าของฟาร์มก็ได้ปฏิบัติตาม และกลิ่นเหม็นก็ลดลงจนชาวบ้านคลายความเดือดร้อนไป และหลังจากนั้นก็ไม่มีพบการร้องเรียนอีก สำหรับการเลี้ยงสัตว์เป็นอาชีพที่ทางการส่งเสริม และทางฟาร์มก็ได้ย้ายจากชุมชนป่าแดดและย้ายมาตั้งอยู่ไกลชุมชนแล้วแต่ชุมชนเพิ่งเข้ามาภายหลัง จึงเกิดเดือดร้อนขึ้น ซึ่งเป็นเรื่องน่าเห็นใจทางเจ้าของฟาร์มด้วยเช่นกัน ต่อมาเจ้าของฟาร์มก็ได้ทำตามคำแนะนำ และช่วงนั้นก็กลิ่นก็บรรเทาลงมาก และชาวบ้านก็ไม่เดือดร้อน เมื่อได้มีการจัดการแล้วเห็นว่ากลิ่นหมดไป ทางคณะกรรมการตรวจสอบ ก็มีได้ติดตามผลอีก จนกระทั่งมีการร้องเรียน ในเรื่องนี้ขึ้นมาอีกในภายหลัง

เมื่อสอบถามองค์การบริหารส่วนตำบลสันผีเสื้อ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ได้ขอเท็จจริงว่า องค์การบริหารส่วนตำบลสันผีเสื้อ ตั้งขึ้นประมาณเดือนสิงหาคม 2542 ซึ่งเรื่องปัญหามลพิษจากฟาร์มปศุสัตว์นี้เกิดขึ้นมาก่อนนานแล้ว แต่เดิมนั้นสภาตำบลสันผีเสื้อเป็นผู้รับผิดชอบดูแลเรื่องนี้อยู่สำหรับกรณีที่ทำหมูบ้าน แลนด์ แอนด์ เฮาส์ ทำเรื่องร้องเรียนเรื่องกลิ่นจากฟาร์มเลี้ยงสุกรและไก่ นั้นเกิดขึ้นก่อนที่องค์การบริหารส่วนตำบลสันผีเสื้อจะก่อตั้งขึ้น กล่าวคือ กรณีร้องเรียนเกิดขึ้นในปี 2541 แต่องค์การบริหารส่วนตำบลสันผีเสื้อ ได้จัดตั้งขึ้นเมื่อเดือนสิงหาคม 2542 ขณะที่ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล เพิ่งแต่งตั้งขึ้นเมื่อเดือนมีนาคม 2543

การดำเนินการของคณะกรรมการที่ทางอำเภอแต่งตั้งขึ้นนั้น ได้เข้าไปตรวจสอบในฟาร์มเท่านั้น ไม่ได้ออกสำรวจสอบถามชาวบ้านเลยว่าผลกระทบเป็นอย่างไร จากนั้นก็สั่งให้ฟาร์มดำเนินการดังที่กล่าวแล้ว และคิดเองว่าจะแก้ปัญหาของชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบทางกลิ่นจากมูลสัตว์จากฟาร์มได้ตามที่ได้กล่าวมา ถึงกรณีการเคลื่อนไหรรวมตัวกันของชาวบ้านในชุมชนบ้านป่าข่อยเหนือและใกล้เคียง เพื่อเรียกร้องต่อปัญหามลพิษจากฟาร์มปศุสัตว์ กรณีบ้านป่าข่อยเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สรุปได้ว่าชาวบ้านออกมาเคลื่อนไหรรวมตัวกันเรียกร้อง ต่อเมื่อได้รับแรงกระตุ้นโดยไม่อาจอดทนต่อสภาพปัญหาจากกลิ่นมูลสัตว์ได้อีกต่อไป จึงชุมนุมเรียกร้องต่อทางเจ้าของฟาร์ม และร้องเรียนต่อทางการ แต่ภายหลังที่เหตุการณ์เรียกร้องได้ยุติลงก็คลายลง ยิ่งเมื่อเวลาผ่านไป สภาพปัญหาดังกล่าวก็เกิดขึ้นมาอีก เมื่อชาวบ้านไม่สามารถอดทนได้อีกก็รวมตัวกันเคลื่อนไหรร้องอีก วนเวียนซ้ำซากในลักษณะเช่นนี้มาโดยตลอด ย่อมแสดงให้เห็นว่าชุมชนไม่สามารถหามาตรการที่ได้ผล ที่จะบังคับให้ทางเจ้าของฟาร์มปศุสัตว์ปฏิบัติตามเพื่อตอบสนองแก่ชุมชนได้ แต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่าไร้ซึ่งมาตรการที่มีประสิทธิภาพ แต่หากชาวบ้านยังไม่มีเคลื่อนไหรรวมตัวกันต่อต้าน ทางฟาร์มก็ยัง ไม่ปรับปรุงแก้ไขสิ่งใดทั้งสิ้น ซึ่งท้ายที่สุดสภาพปัญหาจากฟาร์มปศุสัตว์แห่งนี้ ก็มิได้รับการแก้ไขให้หมดสิ้นไป หรืออย่างน้อยที่สุดก็ถูกล่วงไปในทางที่ดีขึ้นแต่อย่างใด ในทางตรงข้าม จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏออกมานั้นกลับสะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาจากฟาร์มแห่งนี้นับวันยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น และมีแนวโน้มเช่นนี้ต่อไป

ระดับปัญหาของฟาร์มปศุสัตว์

ภาพแสดงช่วงเวลาประชุมประสบบัญชีปัญหาของฟาร์มปศุสัตว์ และชุมชนมีการรวมตัวเคลื่อนไหวต่อต้านปัญหาของฟาร์มปศุสัตว์ดังกล่าว

4.2 สาเหตุแห่งการยอมจำนนของชุมชนในการต่อต้านปัญหาของฟาร์มปศุสัตว์

จากสภาพปัญหาของฟาร์มปศุสัตว์ที่ปรากฏขึ้นในชุมชนบ้านป่าข่อยเหนือ ที่ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรง โดยตรงต่อประชาชนที่อาศัยในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง โดยรอบ ทำให้กลุ่มชาวบ้านรวมตัวกันเคลื่อนไหวชุมนุมเรียกร้อง ให้ฟาร์มปศุสัตว์ทำการปรับปรุงระบบการทำฟาร์มใหม่ เพื่อแก้ไขปัญหาให้บรรเทาเบาบางและหมดไป แต่ผลของการชุมนุมเรียกร้อง และการร้องเรียนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ผ่านมา รวมทั้งผลลัพธ์จากการดำเนินการแก้ไขปัญหามาของเจ้าของฟาร์ม แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ชุมชนแห่งนี้ต้องตกอยู่ในสภาพยอมจำนนต่อปัญหาดังกล่าว เพราะยังถูกข่มขู่ให้ยอมรับในสิ่งที่ชุมชนไม่ต้องการ ยังต้องสูดดมกลิ่นที่ไม่พึงประสงค์ อยู่ในสภาพแบกรับปัญหาต่างๆ ที่พวกเขา มิได้เป็นผู้ก่อขึ้น

แม้ว่าชาวบ้านในชุมชนบ้านป่าข่อยเหนือ ต่างมิได้รู้สึกจำนนต่อปัญหาดังกล่าวแม้แต่น้อย ซึ่งขัดกับสภาพความเป็นจริงที่ปรากฏก็ตาม แต่ชุมชนก็ไม่สามารถจัดปัญหาดังกล่าวให้หมดไปได้ จากผลการศึกษารั้วนี้ได้ค้นพบถึงสาเหตุสำคัญ ที่ส่งผลให้ชุมชนบ้านป่าข่อยเหนือต้องยอมจำนนต่อปัญหาของฟาร์มปศุสัตว์ ดังต่อไปนี้

1) ความอ่อนแอของการเคลื่อนไหวชุมนุมเรียกร้องของชุมชนที่ไม่ได้รับการตอบสนอง

กลุ่มชาวบ้านเล่าให้ฟังเกี่ยวกับกรณีชุมชนบ้านป่าข่อยเหนือ มีการเคลื่อนไหวรวมตัวกันชุมนุมเรียกร้อง เพื่อให้แก้ไขปัญหาของฟาร์มปศุสัตว์ช่วงที่ผ่านมาว่า ในสมัยเริ่มแรกที่ชุมชนแห่งนี้เริ่มประสบปัญหาของฟาร์มปศุสัตว์จากฟาร์มปศุสัตว์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 เป็นต้นมาในตอนนั้นยังไม่มีแกนนำกลุ่มชาวบ้านในการรวมตัวกัน เพื่อต่อต้านฟาร์มปศุสัตว์อย่างจริงจังเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน โดยในระยะแรกนั้น กลุ่มชาวบ้านที่ทนกลิ่นเหม็นมูลสัตว์ไม่ไหว ต้องได้รับความเดือดร้อนรำคาญ ก็จะรวมกลุ่มกันวิพากษ์วิจารณ์เรื่องนี้ เริ่มจากกลุ่มเล็ก ๆ 4-5 คนก่อน คือชาวบ้านที่

ไปสุระ หรือไปมาหาสู่กันภายในหมู่บ้าน ก็มีเสวนาพาดพิงถึงเรื่องเหม็นกลิ่นมูลสัตว์เป็นประจำทุก ครั้ง ประกอบกับกลิ่นเหม็นมูลสัตว์ก็ทวีความรุนแรงมากขึ้น ๆ การ โยษขานกันถึงเรื่องนี้จึงขยายวง ไปอย่างกว้างขวาง มิได้จำกัดเฉพาะแต่บ้านป่าข่อยเหนือเท่านั้น แต่ยังขยายไปไปสู่ชุมชนอื่นบริเวณใกล้ เคียง โดยรอบด้วยเช่นกัน

ชาวบ้านเล่าต่อว่า จากจุดนี้เองที่กลุ่มชาวบ้านได้ประสบปัญหามลพิษดังกล่าวโดยตรง แทนที่จะวิพากษ์วิจารณ์กันเหมือนที่ผ่าน ๆ มานั้น ต่างก็เริ่มหันมาปรึกษาหารือเพื่อหาแนวทางแก้ไข ปัญหา การร่วมปรึกษาหารือในกลุ่มชาวบ้านเป็นไประยะหนึ่ง ในที่สุดประมาณปี 2541 กลุ่มชาวบ้าน จึงความคิดเห็นตรงกันว่าควรรวมตัวกัน ไปร้องเรียนกำนันตำบลสันผีเสื้อ เพื่อให้ช่วยเป็นภาระหน้าที่ ขจัดปัดเป่าปัญหานี้ให้กับชาวบ้าน ซึ่งในครั้งนั้นกำนันได้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนชาวบ้านประสานไปยัง เจ้าของฟาร์มเพื่อขอความร่วมมือให้ดำเนินการแก้ไขปัญหามลพิษทางกลิ่น โดยด่วน ไม่ว่าจะเป็นการ หยุดกิจการชั่วคราว เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหากลิ่นเหม็น หรือยุติกิจการอย่างถาวร โดยให้ย้ายไปตั้งอยู่ ที่อื่น หรือวิธีการใดก็ตามที่เห็นว่าเหมาะสมโดยด่วน ซึ่งการดำเนินงานของกำนันตำบลสันผีเสื้อ เพื่อให้ทางฟาร์มร่วมมือแก้ไขปัญหานั้นดำเนิน ไปหลายครั้ง ซึ่งทุกครั้งก็มิได้รับความร่วมมือจากทางฟาร์ม เท่าที่ควร เพราะปัญหามลพิษยังคงปรากฏตลอดเวลา ดังนั้น กลุ่มชาวบ้านจึงใช้มาตรการแก้ไขปัญหา ดังกล่าว โดยการเคลื่อนไหวมารวมตัวกันชุมนุมเรียกร้องกับเจ้าของฟาร์มโดยตรง

การรวมตัวของชุมชนบ้านป่าข่อยเหนือและบริเวณใกล้เคียงโดยรอบ เพื่อเคลื่อนไหว เรียกร้องให้เจ้าของฟาร์มแก้ไขปัญหามลพิษกลิ่นเหม็นมูลสัตว์นั้น กลุ่มชาวบ้านตั้งข้อสังเกตเอาไว้ว่า การเคลื่อนไหวมารวมตัวกันของชาวบ้านแต่ละครั้งนั้น เป็นไปอย่างยากลำบาก จนส่งผลให้การชุมนุม เรียกร้องไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร ทำให้ต้องประสบความไม่ได้รับการตอบสนองไปในที่สุด ทั้งนี้กลุ่มแกน นำชาวบ้านได้เล้าถึงสาเหตุของความ ไม่ได้รับการตอบสนองดังกล่าวไว้ดังนี้

สาเหตุประการแรกนั้นเนื่องมาจาก ลักษณะภูมิประเทศ ของชุมชนที่ได้รับผลกระทบ เดือดร้อนรำคาญจากปัญหามลพิษจากฟาร์มปศุสัตว์ ซึ่งภูมิประเทศที่เป็นข้อจำกัดทางกายภาพด้านพื้นที่ ทั้งนี้ข้อเท็จจริงที่ประจักษ์ก็คือ กลุ่มชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบ เดือดร้อนรำคาญเรื่องกลิ่นมูลสัตว์จาก ฟาร์มปศุสัตว์นั้นต่างกระจายอยู่ใน 3 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมือง ได้แก่ ชุมชนบ้านป่าข่อยเหนือ ตำบลสันผีเสื้อ ต่อมาคือกลุ่มชาวบ้านในถิ่นที่อยู่หมู่ที่ 4, 5 และ 6 ตำบลหนองจ้อม อำเภอสันทราย และชาวบ้านในชุมชนบ้านหนองเขียว ตำบลเหมืองแก้ว อำเภอแม่ริม ด้วยสาเหตุนี้เอง ที่เป็นอุปสรรค ขันแรกของการเคลื่อนไหวมารวมตัวกันของกลุ่มชาวบ้านทั้ง 3 อำเภอ ในการคัดค้านกิจการฟาร์มปศุสัตว์ หรือแม้แต่การร้องเรียนต่อทางการก็เป็นไปด้วยความยากลำบากยิ่ง ฉะนั้นที่ผ่านมาส่วนใหญ่จึงเป็นการ รวมตัวกันแบบหลวม ๆ ย่อมไม่มีพลังขับเคลื่อนและขาดทิศทางที่แน่นอน

ส่วนประการต่อมา กลุ่มแกนนำชาวบ้านได้วิเคราะห์สาเหตุให้ฟังว่า เนื่องจากชาวบ้าน

ส่วนหนึ่งอยู่ในวัยทำงาน จำเป็นต้องออกไปทำงานนอกหมู่บ้าน จึงไม่ค่อยมีเวลาเข้าร่วมชุมนุม และชาวบ้านกลุ่มนี้ส่วนมากก็ได้ประสบปัญหาเดือดร้อนจากกลิ่นเหม็นมูลสัตว์โดยตรง เพราะเมื่อพวกเขา กลับเข้าหมู่บ้านก็มักพ้นช่วงเวลาที่ยกกลิ่นเหม็นโชนมาแล้ว และส่วนใหญ่ก็เหน็ดเหนื่อยมาจากการทำงาน ทั้งวัน เมื่อกลับถึงบ้านก็อยู่เฉพาะในบ้านมิได้ออกมาข้างนอก บางครอบครัวที่มีฐานะดีเมื่ออยู่บ้านในช่วงวันหยุดก็อยู่ในห้องปรับอากาศ ก็มีได้สัมผัสสภาวะอากาศภายนอกมากนัก จึงเหมือนกับว่าพวกเขาไม่ได้รับผลกระทบจากเรื่องนี้โดยตรงมากนัก นอกจากนี้ กลุ่มแกนนำชาวบ้านกล่าวเสริมอีกว่า ในกลุ่มชาวบ้านด้วยกันก็มีทัศนคติต่อปัญหามลพิษที่แตกต่างกันไป โดยกลุ่มที่ทำงานนอกหมู่บ้านก็เห็นว่าไม่มีความจำเป็นใด ๆ ที่จะต้องเคลื่อนไหวด่วนในเรื่องนี้ ซึ่งนอกจากไม่มีเวลาไปร่วมแล้ว ยังเท่ากับเป็นการสร้างศัตรูให้แก่ตนเองและครอบครัว ขณะที่กลุ่มที่เผชิญกับปัญหาและได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงโดยตรงนั้น กลับเป็นชาวบ้านที่ประกอบอาชีพภายในหมู่บ้าน เช่น ทำนาทำไร่ ไร่ข้างทั่วไป หรือเปิดร้านค้าขายของชำ เป็นต้น รวมทั้งกลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มสตรีแม่บ้าน เป็นส่วนใหญ่ เกี่ยวกับเรื่องนี้ชาวบ้านสตรีผู้สูงอายุท่านหนึ่งเล่าเสริมว่า ชาวบ้านหนุ่ม ๆ สาว ๆ เขาพากันไปทำงานข้างนอก (หมู่บ้าน) จนหมดก็เหลือแต่คนเฒ่าคนแก่ และผู้หญิงให้เฝ้าบ้าน ก็คนเหล่านี้แหละที่ต้องทรมานดมกลิ่นขี้หมู ขี้ไก่ อยู่ทุกวัน จนไม่คิดอยากอยู่ที่นี้แล้ว ใจมันไปอยู่ที่อื่นแล้วนานแล้ว แต่มันติดปัญหาที่ไม่รู้จะย้ายไปอยู่ที่ใด ไม่มีเงิน ไปซื้อที่ใหม่ ที่เก่าที่นี้ก็ขายไม่ได้ก็ไม่มีที่ไป เห็นคนหนุ่ม ๆ เขาประพวงก็คิดใจทุกครั้ง เพราะรวมตัวกันยาก แต่ก็ยังดีที่ว่ายังมีคนคิดแก้ปัญหาให้ แต่ก็เสียใจเพราะไม่เคยชนะฟาร์มสักครั้ง) ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การเคลื่อนไหวจุมนุมเรียกร้องไม่มีศักยภาพเท่าที่ควร เพราะขาดกลุ่มที่เป็นกำลังสนับสนุนสำคัญไปอย่างมาก

สำหรับประการที่สาม กลุ่มแกนนำชาวบ้านกล่าวว่า มูลเหตุสำคัญที่ทำให้การชุมนุมเรียกร้องไม่ประสบผลสำเร็จตามที่คาดหวังไว้ก็เนื่องมาจาก ความถี่ที่ชาวบ้านได้รับกลิ่นเหม็นมูลสัตว์จากฟาร์มปศุสัตว์ของแต่ละชุมชน ต่างได้รับกลิ่นไม่พร้อมกัน และก็ไม่ได้เหม็นตลอดเวลา ทั้งนี้ทั้งนั้นขึ้นอยู่กับทิศทางลมและกระแสลมว่าพัดไปในทิศทางใด กระแสลมพัดแรงหรือไม่ เท่าที่สังเกตมานั้น ช่วงเวลาที่กลิ่นเหม็นมูลสัตว์โชนมาแต่ละครั้ง ส่วนใหญ่ได้กลิ่นเหม็นนานไม่เกิน 30 นาที ก็จางหายไป กลุ่มแกนนำชาวบ้านกล่าวอย่างมีอารมณ์ขุ่นเคืองใจว่า มลพิษทางกลิ่นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วมองไม่เห็นสัมผัสทางอื่น ไม่ได้้นอกจากการรับกลิ่นอย่างเดียว จึงไม่สามารถเก็บไว้เป็นหลักฐานเพื่อยื่นต่อทางการให้รับรู้ รับประทานหรือสูดดมว่ามีกลิ่น หรือกลิ่นมีลักษณะอย่างไร และเหม็นรุนแรงมากน้อยเพียงใด ประกอบกับที่ผ่านมานั้น ในแต่ละชุมชนก็ไม่มีใครคาดคิดมาก่อนที่จะคอยจดบันทึกเป็นสถิติเอาไว้ว่า จำนวนครั้งที่ได้รับกลิ่นเหม็นมูลสัตว์ต่อวัน ต่อสัปดาห์ ว่ามีความถี่มากน้อยเพียงใด และช่วงเวลาใดบ้างที่ได้รับกลิ่นเหม็นในแต่ละวัน เพื่อจะได้ใช้เป็นหลักฐานประกอบยืนยันความเดือดร้อนรำคาญ เวลาไปยื่นหนังสือร้องเรียนกับทางการด้วย

ส่วนสาเหตุประการที่สี่ กลุ่มแกนนำชาวบ้านกล่าวว่า ในการเคลื่อนไหวกิจกรรมเรียกร้องแต่ละครั้งที่ผ่านมา ส่วนมากไม่ได้แข็งแกร่งให้ทราบล่วงหน้า ถึงวัน เวลา และสถานที่ที่แน่นอน จึงทำให้ชาวบ้านรวมตัวกันค่อนข้างลำบาก อีกทั้งทุกคนต่างก็มีภาระหน้าที่รับผิดชอบมากมาย แต่อย่างไรก็ดี ก็มีแต่ชาวบ้านที่เสียสละอย่างมาก มาร่วมชุมนุมกันต่อสู้กับปัญหาเพื่อชุมชนส่วนรวม กลุ่มชาวบ้านต่างยอมรับว่า กลุ่มชาวบ้านที่เข้าร่วมชุมนุมเคลื่อนไหวกิจกรรมนั้น ส่วนใหญ่มีฐานะไม่ค่อยดี ต่างก็ขาดรายได้ประจำไปอย่างมาก เนื่องจากไม่ได้ไปทำงานหรือไปรับจ้างตามปกติ ผู้ร่วมชุมนุมบางรายต้องปิดร้านไม่ได้ขายของต้องขาดรายได้ ยังไม่พอเขามันใจเป็นที่น่ายอกย่อง เพราะนำเอาของที่ตั้งขายในร้าน เช่น ลูกอม ลูกกวาด ขนมหวานต่าง ๆ มาแจกจ่ายให้แก่เพื่อนบ้านที่มาชุมนุม เป็นกำลังใจในที่ชุมนุมด้วย ชาวบ้านผู้เคยร่วมชุมนุมเรียกร้องท่านหนึ่งกล่าวว่า ถึงแม้ว่าผู้ร่วมชุมนุมต้องสูญเสียรายได้เสียเวลาทำงานบ้างก็ตาม แต่กระนั้นพวกเขาส่วนใหญ่ก็พึงพอใจ และภาคภูมิใจ ที่ได้มีส่วนร่วมในการต่อสู้เรียกร้องสิทธิและความถูกต้องเพื่อชุมชนของตน ร่วมกับชาวบ้านคนอื่น ๆ

ประการที่ห้า กลุ่มแกนนำชาวบ้านกล่าวว่า เนื่องจากมีผู้ชุมนุมบางรายเกรงว่าอาจมีอันตรายกับตนเองและครอบครัวระหว่างที่กลุ่มผู้ชุมนุมต่างกำลังเคลื่อนไหวกิจกรรมด้วยกัน เรียกร้องให้ฟาร์มแก้ไขปัญหามลพิษกลิ่นมูลสัตว์นั้น พบว่า จึงมีกลุ่มชาวบ้านบางส่วนมิได้ให้ความร่วมมือ หรือมีส่วนร่วมในการแสดงพลังเคลื่อนไหวย่างเต็มที่ ทั้ง ๆ ก่อนหน้านั้น ต่างก็ออกมาวิพากษ์วิจารณ์ถึงเรื่องนี้อย่างกว้างขวาง ส่วนบางกลุ่มเมื่อทราบว่ามีการชุมนุมกัน แต่ก็ไม่ได้เข้าร่วมเพราะมีภารกิจอื่นที่เร่งด่วนต้องทำ บางรายก็มิได้เข้าร่วมเนื่องจากเกิดความเกรงกลัวคิดกันไปเองว่า อาจมีอันตรายเกิดกับตนเองและครอบครัว เพราะการชุมนุมเช่นนี้ เท่ากับ ไปขัดผลประโยชน์ของฟาร์ม นอกจากนี้แกนนำในการชุมนุมยังไม่กล้าแสดงตัวในการชุมนุมมากนัก เพราะเกรงว่าจะกลายเป็นจุดเด่น และเป็นอันตรายต่อตนเองได้นั่นเอง ความเกรงกลัวสิ่งเหล่านี้จึงกลายเป็นปัญหาและอุปสรรคภายในกลุ่มผู้ชุมนุมด้วยกัน ที่มีผลต่อการเคลื่อนไหวกิจกรรมด้วยกันของชุมชนบ้านป่าข่อยเหนือ เพื่อลุกขึ้นต่อสู้กับปัญหามลพิษจากฟาร์มปศุสัตว์ไม่ประสบผลเท่าที่ควร

สาเหตุประการสุดท้ายที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ซึ่งนอกเหนือไปจากการไม่ร่วมมือกันเคลื่อนไหวกิจกรรมเรียกร้องเพื่อแก้ไขปัญหามลพิษอย่างจริงจังแล้วนั้น มีชาวบ้านบางกลุ่มที่มีความเกรงใจทางฟาร์มอยู่มาก กลุ่มแกนนำชาวบ้านเล่าให้ฟังว่า ในช่วงปกติที่ชุมชนมิได้ชุมนุมเคลื่อนไหวกิจกรรมใด ๆ นั้น แม้ว่าเจ้าของฟาร์มมิได้ให้ความร่วมมือกับชุมชนโดยการจำหน่ายสุกรในราคากันเอง เพื่อให้ชุมชนนำไปทำอาหารในโครงการผู้สูงอายุในหมู่บ้านก็ตาม แต่ความจริงที่ประจักษ์แก่สายตาชาวบ้านก็คือ เมื่อชุมชนบ้านป่าข่อยเหนือจัดกิจกรรมสาธารณะต่าง ๆ ขึ้นในหมู่บ้าน เช่น งานบุญ งานประเพณีต่าง ๆ ทั้งที่เป็นของส่วนรวมหรือส่วนตัวของชาวบ้านก็ตาม ทางเจ้าของฟาร์มก็มักจำหน่ายสุกรในราคาพิเศษ คือ ประมาณครึ่งหนึ่งของราคาปกติให้แก่ชาวบ้าน บางครั้งก็นำไข่ไก่มาให้แก่ชาวบ้าน เพื่อใช้ใน

กิจกรรมส่วนรวมของหมู่บ้านเป็นประจําอยู่เสมอ นอกจากนี้ถนนดินลูกรังที่ทางส่วนบุคคลที่ทางฟาร์ม ได้จัดสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นเส้นทางลำเลียงผลผลิตเข้าออกฟาร์มของตน ซึ่งมีความยาวประมาณกว่าหนึ่ง กิโลเมตร และตัดผ่านที่ดินทำกินของชาวบ้านหลายรายนั้น ทางฟาร์มก็ยินดีโดยอนุญาตให้ชาวบ้านในชุมชนแห่งนี้ได้ร่วมใช้เส้นทางดังกล่าวเพื่อการสัญจรไปมา และเป็นเส้นทางลำเลียงผลผลิตจากไร่นาด้วย เสมือนหนึ่งว่าเป็นเส้นทางสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน มิได้หวงแหนเพียงงอนแต่ประการใด ซึ่งเป็นการสร้างศรัทธาและความเกรงใจให้เกิดขึ้นกับชุมชน โดยแท้ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ชาวบ้านบางกลุ่มเห็นว่า ทางเจ้าของฟาร์มยังมีน้ำใจไมตรีต่อส่วนรวมอยู่บ้าง ฉะนั้นเมื่อชาวบ้านส่วนใหญ่จะเคลื่อนไหรรวมตัวกันเพื่อเรียกร้อง หรือคัดค้านใด ๆ ก็ทำได้ไม่สะดวกนัก เพราะติดปัญหาชาวบ้านกลุ่มที่เกรงใจเจ้าของฟาร์ม บ่ายเบี่ยงไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร

จากปัญหาสาเหตุอันเป็นพหุประการ ดังที่กลุ่มแกนนำชาวบ้านได้กล่าวมาข้างต้นนั้น นับเป็นอุปสรรคสำคัญอย่างยิ่งยวด ที่ขัดขวาง และส่งผลให้การเคลื่อนไหวมุมนุมเรียกร้องของชาวบ้านในชุมชนบ้านป่าข่อยเหนือแต่ละครั้งที่ผ่าน ๆ มา เป็นไปอย่างยากลำบาก แล้วยังเป็นตัวบั่นทอนพลังแห่งการเคลื่อนไหวก่อนที่จะเรียกร้องต่อผู้ต่อไป ให้อ่อนแรงลงกว่าที่ควรจะเป็น ในที่สุดก็ส่งผลให้วิถีทางต่อสู้ของชุมชนบ้านป่าข่อยเหนือ เพื่อแก้ไขปัญหามลพิษจากฟาร์มปศุสัตว์แห่งนี้ไม่ประสบความสำเร็จ สะดุดหยุดลงเป็นระยะ ๆ และผลลัพธ์สุดท้ายที่ไม่พึงปรารถนาก็คือ ชาวบ้านยังคงได้รับผลกระทบตกอยู่ในสภาพงานนต่อปัญหาดังกล่าวตลอดมา

2) กระบวนการแก้ไขปัญหายของหน่วยงานราชการ ที่เลือกปฏิบัติด้วยวิธีประนีประนอมมากกว่าการบังคับใช้กฎหมาย

เมื่อชาวบ้านได้รับความเดือดร้อนรำคาญจากปัญหามลพิษกลิ่นมูลสัตว์ มีการรวมตัวเรียกร้องต่อเจ้าของฟาร์มให้ดำเนินการขจัดปัญหามลพิษ โดยกํานันตำบลสันผีเสื้อเป็นตัวแทนชาวบ้านเจรจาขอความร่วมมือกับทางฟาร์มอยู่หลายครั้ง แต่ไม่ประสบผลคืบหน้าทีส่อแสดงว่าปัญหาดังกล่าวถูกขจัดปิดเป่าให้เบาบางลงได้ จนกระทั่งกํานันกล่าวอย่างมีอารมณ์ว่า ปัญหามลพิษจากฟาร์มปศุสัตว์แห่งนี้ ไม่อาจแก้ไขโดยวิธีการใด ๆ ได้ นอกจากเผาทิ้งให้หมดไปเท่านั้น จากปัญหาอุปสรรคทั้งหลายทั้งปวงในการชุมนุมเรียกร้องดังกล่าว จึงทำให้จำนวนคนที่ร่วมชุมนุมกันมีจำนวนน้อย และลักษณะของการชุมนุมจึงเป็นการชุมนุมของกลุ่มตัวแทนผู้เดือดร้อน เพื่อยื่นหนังสือร้องเรียนและขอความช่วยเหลือจากทางราชการในการแก้ปัญหามลพิษดังกล่าว โดยได้ร่วมกันทำหนังสือร้องเรียนไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด ลงวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2541 เพื่อร้องเรียนไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ และวันที่ 9 มีนาคม 2541 ร้องเรียนไปยังนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ในสมัยนั้นตามลำดับ (ดูภาคผนวก ก) ทั้งนี้ผู้จัดการส่วนบริการลูกค้าและลูกค้าสัมพันธ์ บริษัท แลนด์ แอนด์ เฮาส์ จำกัด (มหาชน) เชียงใหม่ เป็นตัวแทนกลุ่มชาวบ้านที่ร้องเรียนลงชื่อในหนังสือร้องเรียนดังกล่าว

หลังจากกลุ่มตัวแทนชาวบ้านเข้าร้องเรียนต่อทางการแล้ว ผลก็คือเมื่อทางการรับเรื่องไปพิจารณาแล้ว กลุ่มผู้ชุมนุมก็สลายตัวกลับไป เพื่อคอยดูว่าทางการดำเนินการแก้ไขปัญหอย่างไรต่อไป เมื่อทางอำเภอเมืองเชียงใหม่ รับเรื่องไปพิจารณาแล้ว ได้เลือกปฏิบัติโดยใช้วิธีประนีประนอม หรือ ออมชอมกันเป็นอันดับแรก ด้วยการออกคำสั่งจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงขึ้น เพื่อออกไปตรวจสอบในพื้นที่ฟาร์มดังกล่าว เมื่อคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง ดำเนินการตรวจสอบแล้ว จึงจัดทำรายงานข้อเท็จจริง ข้อสรุป และแนวทางแก้ไข เสนอต่อทางจังหวัดและอำเภอ เพื่อพิจารณา ออกเป็นคำสั่งแจ้งไปยังเจ้าของฟาร์มให้ดำเนินการแก้ไขปัญหาคต่อไป ซึ่งขั้นตอนดังกล่าว เริ่มตั้งแต่ การยื่นหนังสือร้องเรียน จนกระทั่งทางราชการออกคำสั่งไปยังเจ้าของฟาร์มให้ปฏิบัติตามนั้น ใช้เวลา ค่อนข้างพอสมควรเพราะต้องปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ และเมื่อเจ้าของฟาร์ม ได้รับคำสั่ง จึง ได้ดำเนินการแก้ไขตามคำสั่งดังกล่าว ชาวบ้านกล่าวว่า กระบวนการแก้ไขปัญหาดังกล่าวดำเนินไป อย่างล่าช้าไม่ทันเหตุการณ์ ส่วนใหญ่ทางการมักใช้วิธีลดกระแสกดดันของกลุ่มผู้เรียกร้อง โดยให้กลุ่ม ผู้ชุมนุมสลายตัวไปก่อน โดยเลือกปฏิบัติด้วยการตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง มากกว่าการ บังคับให้ฟาร์มดำเนินการไปตามกฎหมาย ดังนั้น ยิ่งเวลานั้นนานไป ปัญหาดังกล่าวก็ยิ่งปรากฏขึ้นอีก เป็นเช่นนี้ทุกครั้งไป

กลุ่มตัวแทนชาวบ้านกล่าวเสริมว่า ที่ผ่านมาทางราชการมักเลือกใช้วิธีอมชอม ประนี ประนอม ส่วนใหญ่เลือกใช้วิธีตั้งคณะกรรมการตรวจสอบศึกษาแทนการใช้วิธีบังคับด้วยกฎหมาย ทำให้เสียเวลาออกไป เมื่อพิจารณาให้คิดจะเห็นว่า ส่งผลกระทบต่อความเข้มแข็งเพื่อต่อสู้ปัญหาของ ชุมชนโดยตรง เมื่อชุมชนลุกฮือขึ้นประท้วง เรียกร้อง ต่อต้าน และแม้กระทั่งร้องเรียนทางการ แต่ทาง ราชการกลับเลือกปฏิบัติด้วยการตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง ก็ยิ่งทำให้กระแสการรวมตัวกัน ของกลุ่มชาวบ้าน อ่อนตัวลงตามกาลเวลาที่หมดไปกับขั้นตอนการบังคับบัญชาของทางราชการ ที่ล่าช้า และมีภาระค่าใช้จ่าย ต้องจัดเบียดเบียนงบประมาณรองรับในการดำเนินงาน จึงกลายเป็นอุปสรรค สำคัญต่อการแก้ไขปัญหให้แก่ชาวบ้าน

อีกประการหนึ่งนั้น แกนนำชาวบ้านได้กล่าวถึงเหตุผลให้ฟังว่า จากข้อเท็จจริงที่ทราบ กันดีว่าแต่เดิมนั้น ชุมชนบ้านป่าข่อยเหนือยังมีได้มีประชาชนอาศัยอยู่กันหนาแน่นดังเช่นปัจจุบัน ในขณะที่ฟาร์มปศุสัตว์ก็เข้ามาตั้งในหมู่บ้านแห่งนี้ ตั้งแต่ปี 2524 มาแล้ว ซึ่งก็ย้ายมาจากตำบลป่าแค เพื่อ คลี่คลายปัญหาให้แก่ท้องที่แห่งนั้น และทางเจ้าของฟาร์มก็พยายามเสาะหาทำเลที่ตั้ง ให้อยู่ห่างไกล จากตัวชุมชนค่อนข้างมาก เป็นระยะทางกว่า 1.5 กิโลเมตร โดยเลือกตั้งฟาร์มอยู่ที่กลางทุ่งนาท้ายบ้าน ป่าข่อยเหนือ ต้องลงทุนกันใหม่ในหลาย ๆ ด้าน ต้องทำถนนหนทางเข้าสู่ฟาร์มเอง ในขณะที่เดียวกันเมื่อ เวลาผ่านไป ชุมชนบ้านป่าข่อยเหนือและใกล้เคียงโดยรอบ ก็พัฒนาขยายตัวมากขึ้น ดังนั้น กลุ่มชาว บ้านซึ่งเข้ามาภายหลัง ก็จำเป็นต้องอยู่อาศัยในพื้นที่ที่ใกล้กับฟาร์มมากขึ้น ในขณะที่ทางฟาร์มเองก็ต้อง

ขยายกิจการ มีการเลี้ยงสุกรและไก่มากขึ้นให้ใหญ่โตขึ้นไปตามกาลเวลาด้วย เพียงแต่ว่าการควบคุมดูแลฟาร์มทำได้ไม่ดีพอ จึงกลายเป็นปัญหากระทบกระทั่งกันขึ้นมา ฉะนั้น ทางราชการจึงบอกกับชาวบ้านว่า ควรเห็นใจทางเจ้าของฟาร์มในเรื่องนี้บ้างเช่นกัน

แกนนำชาวบ้าน และกลุ่มชาวบ้าน ได้ให้ทรรศนะเพิ่มเติมอีกว่า เนื่องจากฟาร์มปศุสัตว์แห่งนี้ตั้งอยู่ในเขตตำบลสันผีเสื้อ อำเภอเมืองเชียงใหม่ เมื่อตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง ก็จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปฏิบัติตาม ข้อบังคับตำบลสันผีเสื้อ และพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ในเรื่องกิจการที่เกี่ยวกับการควบคุมการเลี้ยงสัตว์อย่างเคร่งครัด เนื่องจากหากไม่มีการควบคุมการเลี้ยงให้ดีแล้ว ก็อาจก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ทั้งด้านมลพิษ เหตุรำคาญ ความไม่ปลอดภัยต่อสุขภาพ รวมถึงอุบัติเหตุ และการทรมาณสัตว์ตามมาอย่างมากมาย ดังนั้น พวกตนจึงมีความเห็นว่า เพื่อประโยชน์ในการรักษาภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมของชุมชน และการดำรงชีพของประชาชน ตลอดจนป้องกันเหตุอันตรายจากเชื้อโรคที่เกิดจากสัตว์ ฉะนั้น ฟาร์มปศุสัตว์แห่งนี้ก็ควรปฏิบัติตามข้อบังคับและ พ.ร.บ. ดังกล่าวอย่างเคร่งครัดมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ขณะนี้

อย่างไรก็ดี ชาวบ้านบางรายกล่าวว่า หากหน่วยงานของรัฐที่เข้ามาตรวจสอบดูแลในเรื่องนี้ ถ้าสามารถบังคับให้ทางฟาร์มแก้ไขปัญหากลิ่นมูลสัตว์ให้บรรเทาลงได้ ก็นับว่าเป็นที่พึงพอใจมากแล้ว และหากว่าสามารถแก้ไขได้อย่างสิ้นเชิง ก็คือ ไม่มีปัญหาเรื่องกลิ่นมูลสัตว์อีกต่อไป ก็จะเป็นเรื่องที่น่ายินดีอย่างยิ่ง แต่ทุกครั้งที่ผ่านมา นั้น เมื่อประชาชนเข้าไปร้องเรียน หน่วยงานภาครัฐก็เพียงแค่เข้าไปตรวจสอบทำรายงาน พร้อมหาแนวทางแก้ไขปัญหา สรุปผล และให้คำแนะนำแก่เจ้าของฟาร์ม แต่ส่วนมากมิได้บังคับใช้อำนาจตามกฎหมาย เพื่อให้ฟาร์มปศุสัตว์แก้ไขปัญหา จึงเท่ากับว่าเมื่อเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการตรวจสอบกลับไป ทุกสิ่งทุกอย่างก็กลับกลายเป็นจุดเริ่มต้น ของการต่อสู้เรียกร้องกันใหม่อีกครั้ง

ในกรณีนี้ ตัวแทนเจ้าหน้าที่ของรัฐ กล่าวว่า เมื่อเกิดผลกระทบจากปัญหามาแล้ว แม้ว่าชุมชนมีความต้องการให้ปัญหามลพิษจากปศุสัตว์บรรเทาเบาบางลงหรือหมดไป แต่ก็ไม่มั่นใจว่าปัญหาดังกล่าวจะไม่หวนกลับมา เกิดขึ้น ในภายหลังอีก ดังนั้น ชาวบ้านส่วนใหญ่จึงต้องการให้มีการยุติกิจการทำฟาร์มปศุสัตว์ ในชุมชนบ้านป่าข่อยเหนืออย่างสิ้นเชิง เพื่อจะได้ยุติปัญหาดังกล่าวอย่างถาวร แต่ความต้องการของชาวบ้านดังกล่าว นั้น ทางราชการไม่อาจนำมาใช้ปฏิบัติหรือบังคับตามตัวบทกฎหมาย หรือตามกฎหมาย และการตัดสินใจของชาวบ้าน เพื่อให้เจ้าของฟาร์มยุติกิจการทำฟาร์มของตนลงได้ ทั้งนี้เหตุผลก็เนื่องมาจากภาครัฐมีนโยบายอย่างชัดเจน ในการสนับสนุนให้ประชาชนสามารถประกอบอาชีพของตน ทั้งด้านเกษตรกรรม การเลี้ยงสัตว์ และสาขาอาชีพอื่น ๆ ที่สุจริต ถูกต้อง ทั้งนี้ก็เพื่อส่งเสริมให้ราษฎรมีรายได้ มีอาชีพที่เป็นหลักแหล่งมั่นคง ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจึงต้องสนับสนุนเพื่อสนองนโยบายของรัฐ จึงไม่อาจใช้วิธีการรุนแรงด้วยการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อให้ทาง

เจ้าของฟาร์มเลิกกิจการฟาร์มของตนได้ ยกเว้นว่าทางฟาร์มจะตัดสินใจหรือสมัครใจยุติกิจการด้วยตนเอง ซึ่งก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง แต่ก็คิดว่าประเด็นนี้คงเป็นไปได้ยาก ด้วยเหตุนี้ ทางราชการจึงต้องใช้วิธีตามที่ดำเนินการไปแล้ว (ตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง) เพื่อดำเนินการบังคับให้ทางฟาร์มปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าพนักงาน ตามที่ได้มีหนังสือแจ้งไปแล้ว เพื่อให้ควบคุมดูแลการประกอบกิจการให้ถูกต้องเหมาะสม มิให้เกิดมลพิษใด ๆ ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของชุมชนต่อไป และที่ผ่านมาจากเจ้าของฟาร์มก็ให้ความร่วมมือ ปฏิบัติตามคำสั่งที่เจ้าพนักงานออกคำสั่งให้ดำเนินการแก้ไข ด้วยดีทุกครั้งด้วยเช่นกัน และเมื่อเกิดปัญหาขึ้นมาจนกลายเป็นข้อขัดแย้งขึ้นระหว่างกลุ่มชาวบ้านและฟาร์ม ทางราชการก็จะดำเนินการแก้ไขปัญหาเพื่อให้ความเดือดร้อนของชาวบ้านในเรื่องนี้บรรเทาเบาบางให้ลุล่วงไป

ดังนั้น เมื่อปัญหามลพิษจากฟาร์มปศุสัตว์ได้รับการแก้ไขให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของชาวบ้าน แต่กลับปรากฏขึ้นมามีชาวบ้านที่รวมตัวกันเรียกร้องอีก วนเวียนในลักษณะเช่นนี้ทุกครั้ง และเมื่อบ่อยครั้งมากขึ้น ก็ทำให้ชาวบ้านรู้สึกเบื่อหน่าย เพราะสามารถคาดเดาเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้โดยตลอดว่า ทางราชการดำเนินการแก้ไขปัญหาอย่างไร โดยวิธีใด และผลสรุปออกมาเป็นเช่นไร ส่งผลให้ชาวบ้านไม่ต้องการต่อสู้เรียกร้องในเรื่องนี้อีกต่อไป เพราะผลก็คือปัญหามลพิษก็ยังอยู่เหมือนเดิมจึงเท่ากับว่าเป็นการจวนจวนต่อปัญหามลพิษดังกล่าวในที่สุด

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ดูแลอย่างจริงจังต่อเนื่อง

ปัญหามลพิษจากฟาร์มปศุสัตว์ ในพื้นที่บ้านป่าข่อยเหนือ นับได้ว่าเป็นปัญหาต่อเนื่องเรื้อรังมานานกว่า 10 ปี แต่มิได้รับการขจัดปิดเป่าจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง เพราะทุกครั้งที่ประชาชนร้องเรียน ก็มีเจ้าหน้าที่จากหน่วยราชการเข้ามาตรวจสอบทีหนึ่ง หลังจากนั้นก็เงียบหายไป

กลุ่มชาวบ้านได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า จากสภาพความจริงที่ปรากฏนั้นในชุมชนบ้านป่าข่อยเหนือ ก็ฟ้องได้ว่า ปัญหามลพิษจากฟาร์มปศุสัตว์แห่งนี้ แม้ไม่มีผลถึงขั้นทำให้ชาวบ้านต้องเจ็บป่วย แต่ก็มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชาวบ้าน ให้ได้รับความเดือดร้อนรำคาญเป็นอย่างมาก ทั้งด้านอนามัยชุมชน ด้านสุขภาพกาย ด้านสุขภาพจิต และด้านเศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างมาก ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่กระนั้นก็ตาม ทางคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง กลับสรุปชี้ประเด็นปัญหาไว้อย่างง่าย ๆ ว่า กรณีปัญหามลพิษนี้ ถือเป็นเหตุรำคาญที่ไม่ร้ายแรง เห็นควรเพียงแก้ไขทางเจ้าของฟาร์มแก้ไขปรับปรุง ตามคำแนะนำของเจ้าพนักงานสาธารณสุขเท่านั้น เมื่อทางฟาร์มแก้ไขปรับปรุงแล้ว ทางราชการเห็นว่ากลิ่นเหม็นหายไปบ้างแล้ว ก็จบเรื่อง หมกคราเหินห่างที่กันไป โดยไม่เคยที่จะสอบถามชาวบ้านเลย และทางคณะกรรมการตรวจสอบฯ เองก็ไม่ได้เข้ามาติดตามผลการดำเนินการของฟาร์มปศุสัตว์อีกซึ่งเป็นวิธีการของผู้ปกครองที่มักพิจารณาและตัดสินใจสั่งการเอง และเป็นเชิงบังคับให้ทุกฝ่ายต้องยอมรับตามนั้น

แม้จุดประสงค์ของการเรียกร้องและการร้องเรียน มีเพียงประการเดียวคือ ประสงค์ให้มีการดำเนินการแก้ไขปัญหามลพิษอย่าง ได้ผลจนบรรเทาเบาบางลงและหมดไปก็ตาม แต่ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาจนถึงบัดนี้ ความต้องการของชุมชนบ้านป่าข่อยเหนือและบริเวณใกล้เคียงโดยรอบ ยังไม่บรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ ข้อสรุปนี้เป็นจริงทุกครั้งด้วยนาฬิกาสัมผัสอย่างง่าย ๆ กับทุกบุคคลที่เข้าสู่อำนาจบ้านป่าข่อยเหนือและพื้นที่ใกล้เคียงโดยรอบฟาร์มปศุสัตว์แห่งนี้ โดยที่ยังไม่ต้องเข้าไปในฟาร์ม ขณะที่ภายในฟาร์มยังคงสภาพของการเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษ เนื่องจากสภาพของโรงคากมูลสัตว์ที่มีมูลสัตว์สะสมทับถมกันเพื่อรอการแห้ง มีสภาพที่ไม่อาจป้องกันกลิ่นเหม็นให้ฟุ้งกระจายสู่ชุมชนรอบข้างได้ ย่อมเป็นสภาพที่ยืนยันได้ว่า สภาพปัญหากลิ่นเหม็นมูลสัตว์ที่ชาวบ้านต้องการให้แก้ไอนั้น ยังไม่บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ส่วนสภาพน้ำเสียจากการฉีดล้างทำความสะอาดโรงเลี้ยง ที่สกปรกเจิ่งนองท่วมขังในบ่อใกล้กับโรงคากมูลสัตว์ก็ยังไม่ปรากฏอยู่ สภาพความทุกข์ของแมลงวันและพาหะนำโรคภายในฟาร์ม ส่วนในโรงเลี้ยงก็ยังคงทึบทึมเพราะแสงส่องไม่ถึง ขณะที่โครงสร้างส่วนที่อยู่เหนือขึ้นไปก็เต็มไปด้วยใยแมงมุมที่ดำและหนาทึบเพราะฝุ่นจับ (ดูภาพประกอบในภาคผนวก ง) สภาพเหล่านี้ยังคงสัมผัสได้ด้วยตา ซึ่งเป็นข้อบ่งชี้ว่าเจ้าของฟาร์ม ไม่มีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อสังคม ที่จะแก้ไขปัญหากลิ่นเหม็นมูลสัตว์ แม้กระทั่งการปิดกวางใยแมงมุม ซึ่งเป็นข้อบังคับให้ปฏิบัติของทางราชการประการหนึ่ง เป็นข้อบังคับที่ทำ ได้ง่ายที่สุดก็ยังละเลย ข้อบังคับที่ยากกว่านี้ก็คงมิได้ปฏิบัติเช่นเดียวกัน ซึ่งยังส่งผลให้ผลกระทบจากกลิ่นมูลสัตว์จากฟาร์มยังคงอยู่เหมือนเดิม

ผลลัพธ์ที่ผ่านมายภาพให้เห็นว่า ชุมชนบ้านป่าข่อยเหนือและพื้นที่ใกล้เคียงโดยรอบ ได้รับการเหลียวแลเอาใจใส่อย่างจริงจังและต่อเนื่องน้อมมาก ทั้งจากเจ้าของฟาร์ม และหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบ ซึ่งปัญหามลพิษจากฟาร์มปศุสัตว์ยังคงปรากฏมาโดยตลอด จึงทำให้เกิดข้อสงสัยว่า เหตุใดกิจการฟาร์มปศุสัตว์ซึ่งอยู่ในฐานะเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษจึงสามารถดำเนินต่อไปได้ และเหตุใดหน่วยงานของรัฐ จึงไม่อาศัยวิธีการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อให้ฟาร์มปศุสัตว์แห่งนี้ปฏิบัติอย่างถูกต้อง เพื่อจะได้ขจัดปิดเป่าปัญหาให้แก่พี่น้องประชาชนอย่างเป็นรูปธรรมที่แท้จริง

กลุ่มแกนนำชาวบ้านกล่าวว่า การที่หน่วยงานของรัฐไม่อาศัยวิธีการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อบังคับให้ฟาร์มปศุสัตว์ปฏิบัติตามอย่างถูกต้อง อันเป็นการขจัดปัญหากลิ่นเหม็นมูลสัตว์ให้แก่พี่น้องประชาชนอย่างเป็นรูปธรรมแท้จริงนั้น สะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติที่แตกต่างกันภายใต้เรื่องเดียวกัน 3 ทัศนคติ คือ

ทัศนคติแรก เป็นมุมมองที่ว่าถือเป็นความเคร่งครัดในการสนองตอบนโยบายภาครัฐของหน่วยงานที่รับผิดชอบแก้ไขปัญหา หน่วยงานราชการจำเป็นต้องสนับสนุนให้ประชาชนสามารถประกอบอาชีพโดยสุจริตทุกแขนง เพื่อให้ราษฎรมีอาชีพและรายได้ที่มั่นคงเป็นหลักแหล่ง มากกว่าการระงับขัดขวาง จึงไม่อาจใช้อำนาจทางกฎหมายเพื่อบังคับให้ยุติกิจการฟาร์มปศุสัตว์ลง เพื่อแก้ปัญหา

นี้ให้จบลงอย่างสิ้นเชิง เพราะ ทางฟาร์มปศุสัตว์ก็ประกอบการ โดยสุจริต จึงไม่มีเหตุผลอันควรใด ๆ ถึงขั้นให้ยุติกิจการ กอปรกับหน่วยงานราชการยึดถือว่า การแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนของประชาชน ต้องเลือกใช้มาตรการทางรัฐศาสตร์ ได้แก่ การเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาท การประนีประนอมยอมชดเชย เป็นมาตรการหลักเพื่อแก้ปัญหามากกว่าการเลือกใช้มาตรการทางแพ่งและทางอาญา ซึ่งเป็นมาตรการ อันด้นรองลงไป

ทรงสนะต่อมาเป็นมุมมองที่เห็นว่า หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องที่รับผิดชอบดูแลควบคุม กิจการฟาร์มปศุสัตว์ เมื่อทราบว่าการก่อให้เกิดปัญหาต่อประชาชนส่วนรวม ทั้งในด้านที่เป็นแหล่ง ก่อกำเนิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม และในด้านที่ทำให้มลพิษฟุ้งกระจายส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของชาวบ้านใกล้เคียงโดยรอบ แม้ชาวบ้านจะไม่เจ็บป่วยรุนแรง แต่ก็ส่งผลให้ต้อง เดือดร้อนรำคาญอยู่เสมอ จึงเป็นที่กลางแคลงใจว่า เมื่อทางการทราบแล้วแต่ไม่ได้แก้ไขปัญหานี้ตั้งแต่ต้น กลับปล่อยให้ปัญหาลุกลามทวีความรุนแรงขึ้นตามกาลเวลา ซึ่งขัดแย้งกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ (มาตรา 70) ที่ว่า บุคคลผู้เป็นข้าราชการ พนักงานของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือของราชการ ส่วนท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามด้วยบทกฎหมาย เพื่อรักษา ประโยชน์ส่วนรวม อำนาจความสะอาดและให้บริการแก่ประชาชน รวมทั้งต้องวางตัวเป็นกลาง ทาง ราชการจึงควรปรับเปลี่ยนแนวทางและวิธีคิด จากผู้ปกครองมาเป็นผู้ให้บริการ เพื่อว่าพฤติกรรมการ ปฏิบัติต่อประชาชนจะได้เปลี่ยนไปเพื่อให้ประชาชนได้รับ โอกาสอย่างเท่าเทียมกัน

ทรงสนะที่สาม เป็นที่ทราบกันดีว่า ฟาร์มปศุสัตว์ขนาดใหญ่จำเป็นต้องมีเครื่องมืออุปกรณ์ ในการทำการฟาร์มที่ได้มาตรฐาน จำเป็นต้องมีระบบบำบัดอากาศเสีย อุปกรณ์หรือเครื่องมือสำหรับ ควบคุมการปล่อยทิ้งอากาศเสียหรือมลพิษอื่น ๆ ต้องมีระบบบำบัดน้ำเสียหรือระบบกำจัดของเสียตามที่ กฎหมายกำหนดไว้ตามมาตรา 68 หรือมาตรา 70 แห่ง พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม แห่งชาติ พ.ศ. 2535 และมีหน้าที่ต้องเก็บสถิติและข้อมูลซึ่งแสดงผลการทำงานของระบบหรืออุปกรณ์ และเครื่องมือดังกล่าว เพื่อเป็นหลักฐานและจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานของระบบหรืออุปกรณ์ และเครื่องมือดังกล่าวเสนอต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น ดังความในมาตรา 80 แห่ง พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

แต่ข้อเท็จจริงที่ปรากฏคือ ฟาร์มปศุสัตว์ในเขตชุมชนบ้านป่าข่อยเหนือ กลับไม่มีระบบที่ได้ ดังกล่าวแล้วข้างต้นอย่างครบถ้วน และไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ จึงไม่อาจปกป้องและบำบัดมลพิษ จากฟาร์มได้ สิ่งเหล่านี้เป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงการจงใจหลบเลี่ยงการปฏิบัติตาม พ.ร.บ. ดังกล่าว และยังแสดงให้เห็นว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานปศุสัตว์ สำนักงานเกษตรจังหวัด ไม่ได้เข้ามาควบคุมดูแลและตรวจสอบ รวมทั้งบังคับให้ทางเจ้าของฟาร์มแก้ไข ข้อบกพร่องเหล่านี้อย่างจริงจังตั้งแต่เริ่มก่อตั้งฟาร์ม อีกทั้งเมื่อเกิดปัญหาร้องเรียนขึ้นแล้ว ทั้งฟาร์มและ

หน่วยงานดังกล่าวก็มีได้ดำเนินการใด ๆ อย่างต่อเนื่องที่มากไปกว่าดังที่กล่าวมาแล้ว กลุ่มแกนนำชาวบ้านกล่าวว่า หน่วยงานราชการมิได้เข้าใจปัญหาที่ดินเหม็นของชาวบ้านว่ามีความรุนแรงเพียงใด และส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านว่าต้องได้รับความเดือดร้อนรำคาญเพียงใด เนื่องจากที่ผ่านมานั้น ทางกรมได้ส่งคณะกรรมการฯ เข้ามาตรวจสอบในพื้นที่แล้วก็ตาม แต่ได้ข้อสรุปแต่เพียงว่า ปัญหาที่ดินเหม็นมูลสัตว์จากฟาร์มปศุสัตว์แห่งนี้ เป็นเพียงแค่เหตุรำคาญไม่ร้ายแรง และได้ทำหนังสือให้เจ้าของฟาร์มแก้ไขปรับปรุงเท่านั้น กลุ่มชาวบ้านกล่าวด้วยความไม่พึงพอใจว่า การที่สาธารณสุขอำเภอเมืองเชียงใหม่ สรุปออกมาว่า ปัญหาเหม็นพิษดังกล่าวเป็นเพียงแค่เหตุรำคาญไม่ร้ายแรง... จึงเท่ากับว่าทางกรม มิได้สนใจแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนให้แก่พี่น้องชาวบ้านด้วยความจริงใจ อีกทั้งยังไม่รู้และเข้าใจความเดือดร้อนของชาวบ้านด้วยว่า ชาวบ้านต้องเผชิญกับความเดือดร้อนรำคาญในระดับใด ถ้าเพียงสาธารณสุขอำเภอ แม้ไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะระงับยับยั้งการประกอบการของฟาร์มได้ ก็ควรเสนอข้อเท็จจริงให้ทางจังหวัดรับทราบถึงสภาพปัญหาที่แท้จริงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องนอกเหนือไปจากเหตุรำคาญจากความสกปรกภายในฟาร์มเท่านั้น เพื่อทางจังหวัดจะได้ดำเนินการแก้ไขต่อไป แต่กระนั้นผลลัพธ์สุดท้าย ก็กลายเป็นบทพิสูจน์ ซึ่งเป็นข้อสรุปที่ประจักษ์แก่สาธารณชนแล้วว่า ปัญหาเหม็นพิษจากฟาร์มปศุสัตว์ในเขตชุมชนบ้านป่าข่อยเหนือ ตำบลสันผีเสื้อ อำเภอเมืองเชียงใหม่ ยังคงเป็นปัญหาที่คุกคามชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรในชุมชนแห่งนี้ และพื้นที่ใกล้เคียงโดยรอบจนถึงทุกวันนี้

จากกรณีดังกล่าวถึงนี้ เมื่อมีการจัดการแก้ไขปัญหามลพิษแล้วเห็นว่ากลิ่นหมดไป ทางคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง ก็ได้ติดตามผลการดำเนินงานอีก จนกระทั่งมีการร้องเรียนขึ้นอีก นับได้ว่ามีส่วนช่วยให้เกิดสภาพปัญหามลพิษตามมาอย่างมาจนไม่จบสิ้น ทั้งนี้เพราะฟาร์มปศุสัตว์แห่งนี้มีขนาดใหญ่มาก โอกาสที่จะเกิดปัญหามลพิษ จึงมีความเป็นไปได้สูงทุกเมื่อ ดังนั้น การที่กลุ่มชาวบ้านต้องการให้ภาครัฐเข้ามาควบคุมดูแลกิจการ และติดตามตรวจสอบเรื่องนี้อย่างใกล้ชิดอยู่เสมอ จึงเป็นเรื่องภาครัฐควรหันมาให้ความสนใจ และดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่องมากขึ้น... กลุ่มชาวบ้านกล่าวทิ้งท้ายไว้

4) ปัจจัยภายนอกที่ก่อให้เกิดความเข้มแข็งของฟาร์ม

กลุ่มชาวบ้านได้ตั้งข้อสังเกต และร่วมกันวิเคราะห์ให้ฟังว่า ที่ผ่านมานั้น แม้ชาวบ้านได้เคลื่อนไหวรวมตัวกัน เพื่อเรียกร้องให้เจ้าของฟาร์มดำเนินการแก้ไขปัญหามลพิษด้านกลิ่นมูลสัตว์ มาตลอดระยะเวลากว่า 10 ปีแล้ว รวมทั้งมีการตรวจสอบ โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ เมื่อได้รับเรื่องร้องเรียนอยู่เป็นประจำตลอดมาก็ตาม แต่ผลปรากฏว่าทางฟาร์มก็ยังสามารรถดำเนินกิจการไปได้ตามปกติ โดยมีได้ถือว่าการชุมนุมเรียกร้อง การร้องเรียน ของกลุ่มชาวบ้าน และการเข้ามาตรวจสอบของคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง สร้างผลกระทบให้แก่กิจการของฟาร์มปศุสัตว์ของตนแต่อย่างใด เพราะที่ผ่านมานั้น ทางฟาร์มยังไม่เคยประสบปัญหาถึงขั้นต้องหยุดประกอบการชั่วคราว หรือหยุดปรับปรุงกิจการ

ใหม่อย่างสิ้นเชิง หรือต้องได้รับผลกระทบในทางลบอื่น ๆ ตามมา กลุ่มชาวบ้านให้ความเห็นว่า ที่เห็นเด่นชัดก็คือ ทางฟาร์มก็ยังมีได้แก้ไขปัญหาย่างจริงจังทุกครั้ง ถ้าหากชาวบ้านไม่รวมตัวคัดค้านอย่างที่ผ่านมา ก็คิดว่าทางฟาร์มคงทำกิจการของเขาเช่นนั้นต่อไป และวันนี้นักลั่นเหม็นมูลสัตว์ ก็คงทวีความรุนแรงมากกว่านี้หลายสิบเท่า ชาวบ้านก็คงย้ายหนีไปอยู่ที่อื่นกันจนหมดหมู่บ้าน ชาวบ้านอีกส่วนหนึ่งมีทรรศนะว่า ตั้งแต่เกิดปัญหามลพิษจากฟาร์มแห่งนี้ เมื่อกว่า 10 ปีก่อน ก็ไม่เห็นว่าจะชนะในเรื่องนี้สักครั้ง อย่างมากแค่กลั่นเบาบางลงระยะหนึ่ง แต่ไม่นานนักก็เริ่มเหม็นอีก จึงเห็นว่าทางเจ้าของฟาร์มน่าจะมึนต่อเรื่องนี้ ที่เห็นถึงความได้เปรียบที่เหนือกว่าชาวบ้าน ที่เห็นได้ชัดคือ ชาวบ้านไม่สามารถต่อสู้กับปัญหานี้ได้ตลอดเวลา เพราะถ้าหยุดงานเพื่อชุมนุมเรียกร้องก็ต้องขาดรายได้ ในขณะที่ทางฟาร์มก็มีทรรศนะที่ต่างกับชาวบ้านที่ว่าธุรกิจต้องดำเนินต่อไป และการกำจัดสิ่งปฏิกูลมูลสัตว์นั้นด้วยการตากให้แห้งนั้น เป็นสิ่งจำเป็นต้องทำ เพราะสิ่งที่ชาวบ้านเหม็นและรังเกียจกันนั้น สามารถทำรายได้ให้แก่เจ้าของฟาร์มได้เป็นอย่างดีด้วยเช่นกัน

กลุ่มชาวบ้านวิเคราะห์ต่อไปอีกว่า จากการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบและบังคับให้ฟาร์มดำเนินการแก้ไขปัญหามลพิษที่ผ่านมา นอกจากไม่ประสบผลสำเร็จแล้วยังสะท้อนให้เห็นถึงความผิดปกติอยู่ 2 ประการ ประการแรกก็คือ หน่วยงานของรัฐไม่สามารถควบคุมการทำกิจการฟาร์มให้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายได้ ส่งผลให้เกิดความรู้สึกในทางลบที่ว่า หน่วยงานที่รับผิดชอบไม่มีความเด็ดขาด เข้มแข็งพอที่จะเป็นที่พึ่งของประชาชนได้ และยังมีวิธีกรออมชอมปัญหามากกว่าการแก้ไขปัญหของประชาชนให้ลุกล่วงไป นอกจากนี้ ภาครัฐยังกลับต้องเป็นฝ่ายสนับสนุนในด้านงบประมาณอีกเป็นจำนวนมากให้แก่ฟาร์มด้วย เพียงเพื่อหวังที่จะรีบเร่งดำเนินการขจัดปัญหาให้บรรเทาเบาบางลง ทั้ง ๆ ที่ความเป็นจริงแล้ว การดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนั้น จำต้องเป็นภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ และจิตสำนึกของเจ้าของฟาร์มโดยตรง

อีกประการหนึ่งก็คือ ในด้านการเข้าไปตรวจสอบดูแลฟาร์มปศุสัตว์ของเจ้าหน้าที่นั้น จากการศึกษาเบื้องต้น พบว่า โดยส่วนใหญ่แล้วทางเจ้าของฟาร์มมักรู้ตัวล่วงหน้าก่อนแทบทุกครั้งว่า เจ้าหน้าที่ทางราชการจะเข้าไปตรวจสอบสภาพในฟาร์มของตนเมื่อไร จึงลงมือทำความสะอาดโรงเลี้ยงสัตว์ ตลอดจนสถานที่ให้สะอาดดูดี มีการราดครมุลสัตว์ด้วยน้ำยาสารเคมี และจุดธูปเทียนเพื่อช่วยลบล้างกลิ่นเตรียมไว้ล่วงหน้าอย่างดี ส่งผลให้เมื่อถึงเวลาที่เจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจสอบ ต่างก็ลงความเห็นว่าคุณภาพภายในฟาร์มไม่พบความรุนแรงอย่างที่ร้องเรียนมากนัก ดังนั้น โดยมากจึงสรุปว่า เห็นควรให้เจ้าของฟาร์มแก้ไขปรับปรุง ตามคำแนะนำของเจ้าพนักงานต่อไป ในขณะที่ปัญหาความรุนแรงที่อยู่เบื้องหลังนั้น กลับถูกปิดบังมิได้หยขึ้นมากแก้ไขอย่างแท้จริง ส่งผลให้ชาวบ้านก็ยังคงเผชิญกับปัญหามลพิษอยู่ต่อไปโดยลำพังจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของชาวชุมชนบ้านป่าข่อยเหนือ อย่างเลื่องไม่ได้มานานกว่า 10 ปี

นอกจากนี้ กลุ่มชาวบ้านได้เล่าให้ฟัง ถึงสิ่งที่สังเกตได้จากการดำเนินการแก้ไขปัญหามลพิษที่ผ่านมาว่า กรณีการแก้ไขปัญหาค้างคาวที่เดินทางมาถึงจุด ๆ หนึ่งที่ เจ้าของฟาร์มต้องดำเนินการแก้ไข ปัญหาทางฟาร์มก็มักจะมองว่าจะมีคำสั่งถึงที่สุดเสียก่อนว่าจะให้ปฏิบัติ หรือปรับปรุงอย่างไร และเมื่อได้คำสั่งแล้วก็แก้ไขปัญหาค้างคาวให้เสร็จสิ้นไปแบบชั่วคราวชั่วคราวเท่านั้น มิได้ปฏิบัติต่อเนื่องจริงจัง กลุ่มชาวบ้านแสดงความเห็นว่า ถ้าทางฟาร์มปฏิบัติตามคำสั่งหรือคำแนะนำของทางการอยู่เสมอแล้ว ปัญหามลพิษก็จะเบาบางลงมากกว่านี้ และชาวบ้านก็คงพอทนไหว แต่ทางฟาร์มกลับแก้ไขแบบขยี้ขยี้เอาหน้ารอดไปเป็นครั้ง ๆ ฉะนั้นปัญหาก็จะเกิดขึ้นเป็นวงจรซ้ำซากอยู่เช่นนี้

ข้อสังเกตต่อมา ชาวบ้านกล่าวว่า ในแต่ละปีนั้น คาดว่าทางฟาร์มคงดำเนินกิจการได้ผลกำไรต่อปีเป็นอย่างมาก เพราะกิจการใหญ่โตขนาดนี้เมื่อหักแบ่งกำไรกันแล้วก็คงได้ส่วนแบ่งอย่างมาก แต่เจ้าของฟาร์มและพี่น้องกลับไม่สนใจ ไม่นาหรือสนใจ หรือห่วงใยในความเดือดร้อนของชาวบ้าน แม้แต่น้อย แม้จะลงทุนสร้างบ่อบำบัดน้ำเสีย ทำโรงตาก โรงเก็บมูลสัตว์ที่ได้มาตรฐานและปลอดภัย กลิ่นและเชื้อโรค ก็ไม่ลงทุน ทั้ง ๆ ที่กิจการของตนก็ได้ผลกำไรอย่างมาก และก็รู้ว่าสร้างผลกระทบให้ชาวบ้านต้องทุกข์ทรมานอย่างมาก แต่กลับเพิกเฉยเสีย เพราะเท่าที่ผ่านมาถึงทุกวันนี้ ยังไม่เคยเห็นเด่นชัดว่า ทางฟาร์มจะปรับปรุงแก้ไขมลภาวะทางกลิ่นเพื่อประชาชนส่วนร่วมอย่างจริงจัง และที่แก้ไขปรับปรุงนั้น ก็เพราะแรงกดดันของชาวบ้านเสียมากกว่า เคยได้เห็นโรงตาก โรงเก็บมูลสัตว์ แล้วแทบไม่เชื่อว่าทางฟาร์มได้ทำตามคำแนะนำของทางการ เพราะดูจากสภาพแล้วไม่น่าเก็บกักกลิ่นมูลสัตว์ที่ฟุ้งกระจายขึ้นมาได้ เพราะด้านข้างใช้มุ้งตาข่ายคลุมโดยรอบ ส่วนหลังคาเป็นพลาสติกใสคลุมไว้ ส่วนด้านข้างที่เป็นมุ้งตาข่าย ป้องกันได้เฉพาะแมลงพาหะนำโรคเท่านั้น แต่ไม่สามารถป้องกันกลิ่นเหม็น มิให้เล็ดลอดออกมาได้ บางครั้งสังเกตว่าด้านข้างก็เปิดโล่งไว้ ไม่มีการคลุมด้วยมุ้งตาข่ายด้วย ดังนั้น การทำโรงตากมูลสัตว์ของฟาร์มปศุสัตว์แห่งนี้ตามคำแนะนำของทางราชการ จึงไม่สามารถป้องกันกลิ่นเหม็นได้

ส่วนข้อสังเกตอีกเรื่องหนึ่ง ชาวบ้านกล่าวว่า ที่ทางเจ้าของฟาร์มออกมาบอกชาวบ้านว่า พร้อมรับข้อเสนอแนะของทุกฝ่ายนั้น ที่ผ่านมามีทั้งกลุ่มชาวบ้าน กำนัน ปลัด อบต. รวมทั้งเจ้าหน้าที่ อบต. ได้มาขอความร่วมมือเพื่อแก้ปัญหา แม้กระทั่งหน่วยงานราชการก็ได้เข้ามาตรวจสอบข้อเท็จจริงจนได้ข้อสรุปออกมาเป็นคำสั่งแล้วนั้น ก็ไม่เห็นว่ทางฟาร์มจะแก้ไขปัญหากลิ่นเหม็นมูลสัตว์ให้เป็นไปตามคำสั่งนั้นอย่างจริงจัง และปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ในทางกลับกันกลับยื่นเงื่อนไขให้ภาครัฐช่วยเหลือสนับสนุนงบประมาณมาให้ก่อนทั้งสิ้นถ้าจะให้มีการปรับปรุงก่อสร้างใด ๆ ซึ่งชาวบ้านเห็นว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและยอมรับไม่ได้

จากสาเหตุที่กล่าวมาในประเด็นนี้ ก็ส่งผลให้การแก้ไขปรับปรุงกิจการของฟาร์มปศุสัตว์ เพื่อขจัดปัญหามลพิษจึงไม่สามารถบรรลุตามเป้าหมายได้ เพราะการยึดถือรูปแบบและใช้ระบบการทำ

กิจการปศุสัตว์ในลักษณะเดิม ๆ ตลอดมา จึงทำให้แนวทาง มาตรการ ตลอดจนการกีดกันต่าง ๆ ของกลุ่มชาวบ้านไม่มีผลใด ๆ ในทางปฏิบัติ ในที่สุดชาวบ้านก็ยังคงเผชิญกับปัญหาการกลืนหมิ่นมูลสัตว์ต่อไป

5) ทศนคติของหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบ

จากกรณีที่ชุมชนบ้านป่าข่อยเหนือและบริเวณใกล้เคียงโดยรอบ ได้เคลื่อนไหวชุมนุมเรียกร้องให้เจ้าของฟาร์มปรับปรุงกิจการ เพื่อแก้ไขปัญหามลพิษกลิ่นมูลสัตว์ให้บรรเทาเบาบาง หรือหมดสิ้นไป และได้ทำหนังสือร้องเรียนต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง กระทั่งหน่วยงานที่รับผิดชอบได้ตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ และได้ข้อสรุปเพื่อบังคับให้ฟาร์มปศุสัตว์แห่งนี้ปฏิบัติตามข้อบังคับ แต่ผลของการบังคับ ซึ่งเป็น การบังคับให้เพียงแต่บรรเทาปัญหามลพิษลงไปเท่านั้น แทนที่จะบังคับให้ฟาร์มดังกล่าวดำเนินตามกฎหมายที่ทางคณะกรรมการได้สรุปว่า ยังไม่ได้ดำเนินการไปตามกฎหมายเกี่ยวกับการทำธุรกิจฟาร์มเลี้ยงสัตว์ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหามลภาวะต่อผู้อยู่อาศัยใกล้เคียง เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ต้องอาศัยอำนาจตามข้อ 13 แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัฒนาความร่วมมือระหว่างภาครัฐบาลและภาคเอกชน เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาเศรษฐกิจ จึงมีคำสั่งตั้งคณะกรรมการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนจากมลภาวะจากธุรกิจฟาร์มเลี้ยงสัตว์ แล้วพิจารณาปัญหาและกำหนดมาตรการดำเนินการในมาตรฐานของมลภาวะ และช่วยเหลือการดำเนินธุรกิจปศุสัตว์ แล้วนำเสนอคณะกรรมการ กรอ. จังหวัดเชียงใหม่ ได้พิจารณา ซึ่งการดำเนินการของภาครัฐนั้นได้ใช้อำนาจในลักษณะของผู้ปกครอง สั่งการ ตัดสินใจ และทุกฝ่ายต้องยอมรับ

แกนนำชาวบ้านกล่าวว่า ที่ผ่านมาสักเกตได้ว่า หน่วยงานภาครัฐส่วนใหญ่ยังยึดติดกับการบริหารราชการที่มีขั้นตอนมากมาย ไม่คล่องตัว รวมทั้งมีปัญหาด้านบุคลากรที่มีอย่างจำกัด ที่ต้องแบกรับปัญหาประชาชนทั่วสารทิศ และเมื่อชาวบ้านร้องเรียนเพื่อให้ภาครัฐแก้ไขปัญหาคือเดือดร้อนให้หน่วยงานราชการก็มักดำเนินการอย่างล่าช้า ไม่ทันเหตุการณ์ ที่สำคัญคือ ไม่ตรงกับความต้องการของประชาชน ซึ่งในกรณีนี้ทางกลุ่มแกนนำชาวบ้านได้ให้ทรรศนะและมุมมองในเรื่องนี้อยู่ 2 ประการว่า

ประการแรก สาเหตุของการเกิดปัญหาด้านมลพิษที่เกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อม ก่อความเดือดร้อนให้กับชุมชน ทุกปัญหาเกิดขึ้นจากน้ำมือมนุษย์ ฉะนั้นการแก้ไขปัญหาก็ต้องแก้ไขที่ต้นเหตุคือแก้ไขที่มนุษย์นั่นเอง สำหรับกรณีมลพิษทางกลิ่นจากฟาร์มฯ ป่าข่อยเหนือนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ภาครัฐ โดยเฉพาะเจ้าพนักงานของรัฐ จักต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติของตนและสร้างจิตสำนึกใหม่ในภาระหน้าที่การทำงาน โดยเปลี่ยนจาก “ผู้ปกครอง” ตามแบบอย่างค่านิยมหรือประเพณีแบบเดิม ๆ มาเป็น “ผู้ให้บริการรับใช้ประชาชน” ผลจะทำให้ประชาชนได้รับการบริการจากทางราชการอย่างเท่าเทียมกัน เมื่อเป็นเช่นนั้นฟาร์มก็จะถูกบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย และเชื่อว่า มลพิษจากกลิ่นมูลสัตว์ก็จะหมดไป สังคมก็จะสงบเรียบร้อยขึ้น

ประการต่อมา กลุ่มแกนนำชาวบ้านกล่าวว่า รัฐบาลควรใช้มาตรการเชิงรุกมากกว่าการ

ตั้งรับ ด้วยการสร้างแรงจูงใจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐทุกหน่วยงานทุกสังกัดให้กระตือรือร้นในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่พสกนิกร โดยใช้มาตรการให้รางวัลแก่เจ้าพนักงาน ที่มีการปฏิบัติหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อเร่งขจัดปัดเป่าปัญหาเคออร์รอนของราษฎรอย่างเท่าเทียมทั่วถึงกัน ในขณะที่เดียวกันก็ควรใช้มาตรการลงโทษเจ้าพนักงานผู้กระทำผิดฐานละเลย เพิกเฉย ใช้วิธีการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เหมาะสม หรือล่าช้าจนเกินเหตุอันควร จนส่งผลให้ปัญหาของพี่น้องประชาชนต้องลุกลามบานปลายใหญ่โต จนไม่อาจกอบกู้สถานการณ์ของปัญหา และสภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สูญเสียไปให้หวนกลับคืนสู่สภาพที่ดีดังเดิม ได้

กลุ่มแกนนำชาวบ้าน กล่าวอย่างมั่นใจไว้ว่า ถ้าภาครัฐได้เล็งเห็นความสำคัญจากมุมมองทั้ง 2 ประการนี้แล้ว ก็คาดหวังได้ว่า ปวงพสกนิกรแห่งองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จักต้องรอดพ้นจากสภาพปัญหาอันตราย และปราศจากภัยพิบัติทั้งหลายทั้งปวงอย่างทัดเทียมถ้วนหน้าแน่นอน สมกับเป็นแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองอย่างยั่งยืนตลอดไป

4.3 ผลแห่งการยอมรับของชุมชนในการต่อต้านปัญหามลพิษจากฟาร์มปศุสัตว์

จากการศึกษาการยอมรับของชุมชนต่อปัญหามลพิษด้านกลิ่นมูลสัตว์จากฟาร์มปศุสัตว์กรณีบ้านป่าข่อยเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าเมื่อกลุ่มชาวบ้านได้มีการเคลื่อนไหรรวมตัวเรียกร้อง และทำหนังสือร้องเรียนต่อทางการ เพื่อให้แก้ไขปัญหามลพิษจากฟาร์มดังกล่าวแล้วไม่ได้รับการตอบสนอง เมื่อเป็นลักษณะเช่นนี้บ่อยครั้งเข้า กลุ่มชาวบ้านเกิดความรู้สึกเบื่อบ่นหน่าย จึงมิได้ดำเนินการใด ๆ ต่อไปโดยตกอยู่ในสภาพจำนนต่อปัญหา ดังนั้น ผลแห่งการยอมรับต่อปัญหากล่าวนี้ที่สำคัญคือ ชาวบ้านในชุมชนบ้านป่าข่อยเหนือและชุมชนตำบลใกล้เคียง โดยรอบ ยังคงได้รับกลิ่นเหม็นมูลสัตว์อยู่ต่อไป และได้รับผลกระทบจำแนกได้เป็น 4 ด้านที่สำคัญได้แก่ ด้านอนามัยชุมชน ด้านสุขภาพทางจิต ด้านสุขภาพกาย และด้านเศรษฐกิจสังคม ดังนี้

ผลกระทบด้านอนามัยชุมชน ที่ปรากฏให้เห็นเด่นชัดก็คือ ปัญหาจากการที่ฟาร์มสุกรและไก่แห่งนี้ กลายเป็นแหล่งเพาะพันธุ์แมลงและสัตว์นำโรค ได้แก่ แมลงวัน แมลงสาบ หนู ตัวไร ไก่ รวมทั้งเชื้อโรคและพยาธิต่าง ๆ อย่างมากมาย โดยเฉพาะแมลงวันที่มีอย่างชุกชุมในฟาร์มแห่งนี้ ย่อมเป็นพาหะสำคัญในการแพร่กระจายเชื้อโรคและพยาธิไปสู่ทุกชุมชนอย่างมากมายตลอดเวลา โดยในฤดูฝน ช่วงที่ฝนตกหนัก น้ำฝน ได้ชะล้างพัดพาเอาน้ำเสีย สิ่งปฏิกูลมูลสัตว์จากฟาร์ม ไหลล้นลงสู่ลำเหมือง คู่อุดน้ำ และบ้านของราษฎรที่อยู่ข้างเคียง ซึ่งนอกจากจะเป็นที่สกปรกแล้ว ยังทวีให้เกิดกลิ่นเหม็นรุนแรงยิ่งขึ้น เพราะแสงแดดมีน้อย อากาศลอยต่ำ ทำให้เกิดกลิ่นเหม็นคละคลุ้งชุมชนอยู่ตลอดทั้งวัน แต่ในช่วงหน้าร้อน แม้อากาศจะร้อนและมีแสงแดดจัด ช่วยให้กลิ่นเหม็นเบาบางลง แต่ปัญหาจากแมลงวันที่ยังบินจากฟาร์มมาสู่บ้านเรือนของชาวบ้านก็นำเชื้อจุลินทรีย์และสิ่งสกปรกต่าง ๆ ติดมาด้วย

ผลกระทบต่อด้านสุขภาพกาย พบว่า กลิ่นเหม็นจากมูลสัตว์แม้ว่าไม่มีผลกระทบถึงกับทำให้ชาวบ้านได้รับความเจ็บป่วยก็ตาม แต่ชาวบ้านที่สูดดมกลิ่นมูลสัตว์เนื่องจากไม่สามารถหลบเลี่ยงได้ จำต้องทนสูดดมกลิ่นเหม็นเป็นที่เคียดแค้นรำคาญ บางครั้งอาจปวดศีรษะ หน้ามืด หายใจไม่สะดวก และแน่นหน้าอก โดยเฉพาะกลุ่มชาวบ้านผู้สูงอายุ และสตรี ในขณะที่เด็กเล็กหลายราย ต้องเคียดแค้นเป็นผื่นคัน แสบแดงตามร่างกาย ทั้งนี้เนื่องจากแมลงวันที่ยังบินมาไต่ร่างกายนั้น ก็บินมาจากกองมูลสัตว์ที่มีความสกปรกอย่างมาก และมีการราดด้วยสารเคมี จึงทำให้เด็กบางรายที่มีอาการแพ้เป็นผื่นคันตามผิวหนังได้ง่าย นอกจากนี้แมลงวันที่มีอย่างชุกชุมนั้น นอกจากบินไปมารบกวนสร้างความรำคาญแก่ชาวบ้านอย่างมากแล้ว ยังนำพาให้ชาวบ้านบางรายที่รับประทานอาหารที่มีแมลงวัน ไต่ตอม มีอาการท้องร่วง ท้องเสีย มาแล้วหลายราย โดยเฉพาะในช่วงหน้าร้อนที่มีการแพร่ระบาดของโรคอุจจาระร่วงอย่างมาก

ผลกระทบต่อด้านสุขภาพจิต ชาวบ้านส่วนใหญ่กล่าวว่า การได้รับกลิ่นเหม็นมูลสัตว์ทุกวัน ๆ ทำให้เกิดความรู้สึกอึดอัดไม่เป็นอิสระ เพราะทุกบ่ายและเย็นจะต้องรีบกลับเข้าบ้านเพื่อปิดหน้าต่าง ประตู และอยู่กันแต่ภายในบ้าน เพราะกลิ่นเหม็นมูลสัตว์จะลอยมาตามลมในช่วงเวลานี้เสมอ ชาวบ้านบางส่วนกล่าวว่า ในช่วงที่โรงเรียนใกล้สอบหรือช่วงสอบ บุตรหลานของตนส่วนใหญ่รู้สึกเครียด ไม่มีสมาธิในการอ่านหนังสือ กลิ่นเหม็นรบกวนให้เกิดความหงุดหงิดรำคาญใจ ชาวบ้านเล่าให้ฟังอีกว่า บางวันซักเสื้อผ้าตากเอาไว้ แล้วลมพัดเอากลิ่นมูลสัตว์ โขยมากระทบ ทำให้กลิ่นเหม็นติดเสื้อผ้าก็ต้องเสียเวลาซักใหม่ บางรายต้องออกไปทำนาบริเวณใกล้เคียงกับฟาร์ม ซึ่งมีกลิ่นเหม็นอบอวลทั้งวัน เมื่อทำงานเสร็จจึงกลับบ้าน พบว่ากลิ่นเหม็นนั้น ได้ติดเสื้อผ้าและร่างกายมาด้วย เมื่อชาวบ้านต้องเผชิญกับกลิ่นเหม็นอย่างซ้ำซาก ก็พลอยทำให้สุขภาพจิตย่ำแย่ลง กลุ่มชาวบ้านกล่าวว่า เป็นเวลากว่า 10 ปี แล้วที่พวกเขาตื่นขึ้นมาแล้วก็ไม่เคยได้สูดอากาศบริสุทธิ์ จึงเท่ากับว่าถูกเอารถเอาเปรียบแม้กระทั่งอากาศที่สดหายใจจากผู้ที่ไว้สำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม จึงรู้สึกโกรธแค้นและเกลียดชัง แต่ส่วนใหญ่ก็ไม่อยากทำอะไรที่รุนแรงลงไปมากไปกว่าการสาปแช่ง และเคลื่อนไหวรวมตัวกันเรียกร้อง และร้องเรียนต่อเจ้าหน้าที่บ้านเมืองบ้างตาม โอกาสที่จะเอืออ้านวย

ผลกระทบต่อด้านสุดท้ายก็คือ ด้านเศรษฐกิจและสังคม พบว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่ต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น เป็นค่าซื้อยารักษาสุขภาพ โดยเฉพาะชาวม ยาลม ยาหม่อง ยาแก้ปวดศีรษะอันเกิดจากการสูดดมกลิ่นมูลสัตว์ ค่าใช้จ่ายเพื่อป้องกันกลิ่นมูลสัตว์ทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นต้นว่า เมื่อกลิ้นพัดผ่านมาก็ต้องปิดบ้านหลบอยู่แต่ในบ้านเพื่อหลบกลิ่น จำเป็นต้องเปิดพัดลมหรือเครื่องปรับอากาศเพราะร้อนอบอ้าว ต้องเสียค่าไฟฟ้าเพิ่มขึ้น มีชาวบ้านหลายรายทำมุ้งลวดติดหน้าต่าง ประตู เพื่อมิให้แมลงวันและยุงบินเข้าไปรบกวน และส่วนใหญ่ยังมีค่าใช้จ่ายในการซื้อสเปรย์กำจัดแมลงวัน แมลงสาบ และยุง รวมถึงสเปรย์ปรับกลิ่นมากขึ้น นอกจากนี้ในส่วน of ชาวบ้านที่มีฐานะไม่ค่อยอยู่แล้ว เมื่อรีบเลิกงานก่อน

เวลาเพื่อกลับบ้านเพราะทนกลิ่นเหม็นมูลสัตว์ไม่ไหว ก็ต้องสูญเสียรายได้ ถูกหักค่าจ้างเพราะทำงานไม่เต็มเวลา ในขณะที่กลุ่มผู้ประกอบการในพื้นที่ อาทิ กิจกรรมสวนอาหารและบ้านจัดสรร ต่างได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง เพราะลูกค้าที่ทราบเรื่องกลิ่นมูลสัตว์ ต่างก็พากันรังเกียจ ไม่มารับประทานอาหารอีกต่อไป ขณะที่กลุ่มลูกค้าบ้านจัดสรรที่ทราบเรื่องก็ไม่นิยมมาซื้อบ้านในย่านนี้เหมือนเมื่อก่อน ทำให้ผู้ประกอบการเหล่านี้บางส่วนขาดรายได้ อันพึงมีพึงได้ส่วนตน

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University